

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Методи оцінки вартості банку

Студента 2 курсу 6м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Конончук Ірини
Миколаївни

Науковий керівник
канд. екон. наук

Еркес Олена
Євгенівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ ..	6
1.1. Сутність та цілі процесу оцінки вартості банку	6
1.2. Методичні підходи до оцінки вартості банку	11
1.3. Інформаційне забезпечення оцінки вартості банку	19
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПАТ «ОТП БАНК»	25
2.1. Оцінка вартості ПАТ «ОТП Банк» за доходним підходом.....	25
2.2. Оцінка вартості ПАТ «ОТП Банк» за витратним підходом	30
2.3. Оцінка вартості ПАТ «ОТП Банк» за порівняльним підходом.....	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ ПАТ «ОТП БАНК»	42
3.1. Удосконалення інструментарію оцінювання вартості банку	42
3.2. Удосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку.....	50
3.3. Резерви зростання вартості банку	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. Збільшення обсягів інвестицій в економіку та темпів економічного зростання країни значною мірою залежать від ефективності функціонування банківської системи. Проте основні показники діяльності банків України залишаються на низькому рівні. Оскільки економіка України в 2018 р. продовжує функціонувати в умовах військового протистояння на сході країни, скорочення державного фінансування і зменшення споживчого та інвестиційного попиту, за станом на 01.12.2017 р. збиток банківської діяльності склав 57,3 млрд грн, а показники рентабельності активів та капіталу мали тенденцію до зниження – до $-5,12\%$ та $-47,78\%$ відповідно, тоді як протягом попередніх років фінансовий результат функціонування банківської системи був позитивним.

Питання управління вартістю є надзвичайно актуальним в практичній діяльності банку. Досвід розвитку банківської системи свідчить, що вартість банку має вирішальне значення не лише тоді, коли він стає об'єктом ринкових процесів, а й під час управління ним. Сучасна економічна теорія як головну мету фінансової діяльності підприємства, в тому числі і банку, розглядає прагнення до максимізації добробуту його власників, що виражається в зростанні вартості банку.

Зазначені тенденції разом із посиленням конкуренції та обмеженням доступу до фінансових ресурсів спонукають менеджмент банків зосередити увагу на питаннях оцінки їх вартості. Вітчизняні банки суттєво відстають за більшістю показників від іноземних банків-конкурентів, тому здійснення оцінки вартості банку є необхідною умовою забезпечення стабільної діяльності, підвищення результативності фінансового менеджменту, прискорення адаптації до змін у зовнішньому середовищі. Вартість є показником фінансової стійкості банку, можливості залучення інвестицій та збереження положення на ринку. Тому вирішення проблеми оцінки вартості банку та компонент її формування є актуальним науково-практичним завданням.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми, пов'язані з визначенням вартості банків, розглядалися у працях багатьох вітчизняних та закордонних науковців. Вагомий внесок у розвиток теоретичних основ оцінювання вартості банків внесли зарубіжні фахівці, зокрема Є. Брігхем, А. Дамодаран, Д. Капрі, Р. Келлі, Т. Коллер, Т. Коупленд, М. Міллер, Ф. Модільяні, Дж. Мурін, А. Раппопорт, П. Роуз та ін. Серед вітчизняних авторів слід зазначити роботи Е. Будицького, З. Васильченка, А. Грязнової, І. Івасива, І. Никонової, К. Решоткіна, В. Рутгайзера, М. Федотової та інших.

Незважаючи на значну кількість наукових розробок з проблем оцінювання вартості банку, залишаються невирішеними питання, пов'язані з визначенням вартості власного капіталу банку із врахуванням ризику в рамках різних підходів та пошуком практичних рішень щодо вдосконалення системи розрахунків для визначення оцінки вартості банку.

Мета дипломної роботи полягає у аналізі теоретичних засад, розробці методичних підходів та практичних рекомендацій до методики оцінки вартості банку.

Досягнення мети забезпечується реалізацією таких завдань:

- вивчити сутність та цілі процесу оцінки вартості банку;
- визначити методичні підходи до оцінки вартості банку;
- обґрунтувати інформаційне забезпечення оцінки вартості банку;
- провести оцінку вартості банку за доходним підходом;
- провести оцінку вартості банку за витратним підходом;
- провести оцінку вартості банку за порівняльним підходом;
- запропонувати напрями удосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку;
- удосконалити інструментарій оцінювання вартості банку;
- визначити резерви зростання вартості банку.

Об'єктом дослідження є методи оцінки вартості банку на практиці ПАТ «ОТП Банк».

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні підходи та практика забезпечення підвищення вартості банку ПАТ «ОТП Банк».

Методи дослідження базуються на загальних теоретичних положеннях щодо сутності і методів оцінки вартості банку. У процесі дослідження застосовувалися загальноприйняті в економічній науці методи вивчення: теоретико-методологічний, абстрактно-логічний, статистично-економічний, системного аналізу. Основу дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, в яких висвітлені фундаментальні положення щодо оцінки вартості банку.

Інформаційними джерелами дослідження виступили законодавчі та нормативні акти з питань оцінки вартості бізнесу, інвестиційного аналізу, спеціальна література з проблем теорії і практики оцінки вартості банку та статистичні дані, які характеризують розвиток банківської системи України.

Практичне значення одержаних результатів. Основні висновки та практичні рекомендації дипломної роботи можуть бути застосовані в практиці для забезпечення ефективності застосування методів оцінки вартості банківських структур.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Конончук І. М. Сутність та цілі процесу оцінки вартості банку //Стратегії розвитку фінансового ринку України: зб. наук. ст. студ. заочної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2018. – 402 с. (С.337-342).

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 65 сторінок. В роботі представлено 8 таблиць, 3 рисунків, 14 додатків та використано 95 наукових джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ

1.1. Сутність та цілі процесу оцінки вартості банку

В сучасних умовах ведення банківського бізнесу пріоритетним завданням є підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних банків, забезпечення їх фінансової стійкості та платоспроможності, а також відновлення довіри до банківської системи з боку населення. Одним з напрямів вирішення цього завдання є підвищення рівня капіталізації банківських установ, що досягається або за рахунок власних коштів власників або внаслідок злиття та поглинання банків. І в першому і в другому випадку виникає об'єктивна необхідність адекватної оцінки вартості банку. За цих обставин підвищується науковий та практичний інтерес до визначення практичних рекомендацій до оцінки справедливої вартості банківського бізнесу [4, с.92].

Важливою складовою загальної проблеми оцінки вартості банківських установ є формування системи оцінки, що дасть можливість виділити основні елементи, підсистеми та зв'язки між ними. Досвід розвитку банківських систем в країнах з ринковою економікою свідчить, що в перспективі вартість банку буде мати вирішальне значення не лише тоді, коли вони стають потенційними чи реальними об'єктами ринкових процесів і угод, а і під час управління ними.

З метою більш змістовного виявлення особливостей оцінки вартості банку та компонент її формування необхідно звернути увагу на визначення сутності поняття «вартість банку», для чого здійснено морфологічний аналіз даного поняття, який ґрунтується на застосуванні комбінаторики, тобто на системному дослідженні всіх теоретично можливих варіантів, що впливають із закономірностей побудови (морфології) об'єкта, який аналізується [73, с.20].

Інтерпретацію поняття «вартість банку» в працях вітчизняних та зарубіжних вчених наведено в додатку А.

Аналіз існуючих трактувань поняття «вартість банку» показав, що значна увага приділяється необхідності врахування ключових компонент формування вартості. Так, компонентами формування вартості банку, на думку вітчизняних та зарубіжних вчених, є [81]: фінансовий стан банку; макросередовище; нематеріальні активи; клієнтська база; стан управління персоналом; час; конкурентоспроможність; централізація контролю; інновації; перспективи розвитку; ефект синергії; організаційна структура [81].

Уточнення сутності поняття «вартість банку» та складу ключових компонент формування вартості банку дає змогу визначити вартість банку як кінцевий і комплексний показник результатів його діяльності, при визначенні якого враховуються ключові компоненти його формування (компоненти ліквідності, власного капіталу, нематеріальних активів, конкурентоспроможності, рентабельності, управління персоналом, ділової активності), які дають можливість визначати ефективність діяльності банку та управляти його розвитком з урахуванням інтересів власників.

Згідно з Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», оцінка майна, майнових прав – це процес визначення їх вартості на дату оцінки за процедурою, встановленою нормативно-правовими актами, і є результатом практичної діяльності суб'єкта оціночної діяльності. Послідовність оціночних процедур, здійснюваних для визначення вартості об'єкта оцінки, є методом оцінки вартості [69].

Оцінка вартості банківської установи має ряд суттєвих відмінностей від оцінки будь-яких інших комерційних структур, що обумовлене специфікою діяльності банку як фінансового посередника на ринку банківських послуг. Головна відмінність оцінки вартості банківської установи полягає в тому, що стосовно банку простіше визначати вартість акціонерного (власного капіталу), ніж усього об'єкта оцінки.

Основна мета оцінки полягає в розрахунку і обґрунтуванні вартості банку як єдиного майнового комплексу або його окремих елементів - активів, зобов'язань, капіталу.

В цілому, до основних цілей оцінки вартості банківського бізнесу можна віднести [41, с.157]:

- підвищення ефективності управління;
- обґрунтування інвестиційного рішення;
- розробку плану розвитку (бізнес-план);
- визначення поточної ринкової вартості у випадку часткової або повної покупки або продажу;
- визначення вартості акцій, паїв, часток у його капіталі;
- внесення в статутний капітал майнових внесків засновників, викуп акцій в акціонерів;
- складання об'єднуючих і роз'єднуючих балансів при реструктуризації;
- розрахунок кон'юнктурних характеристик;
- перевірка доцільності інвестиційних вкладень тощо.

Залежно від вимог суб'єктів оцінки можна виділити основні цілі та завдання оцінки вартості банку (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Дерево цілей оцінки вартості банку у розрізі суб'єктів
оцінки та видів вартості ***

Суб'єкти оцінки вартості банку	Цілі та завдання оцінки	Види вартості
Власники	Вибір варіанту розпорядження власністю	Ринкова, балансова, ліквідаційна
	Оцінка вартості при реструктуризації	
	Обумовлення ціни при купівлі-продажу банку	
	Встановлення розміру доходів про ліквідації банку	
Керівництво	Розробка планів розвитку	Ринкова, балансова
	Випуск акцій	
	Оцінка ефективності управління банком	
Клієнти, контрагенти	Перевірка кредитоспроможності банку	Ринкова, балансова
	Визначення розміру міжбанківського кредиту	
Інвестори	Оцінка доцільності інвестицій	Інвестиційна, ринкова
	Оцінка з метою включення банку (його активів) до інвестиційного проекту	
Наглядові та контролюючі органи	Визначення бази оподаткування для різних видів податків	Оподатковувана, ліквідаційна
	Оцінка для судових цілей	
	Оцінка ліквідаційної вартості	

Продовження таблиці 1.1

Інші	Розрахунок кон'юнктурних характеристик (індексів, рейтингів, і т. інш.)	Ринкова, страхова
	Перевірка обґрунтованості котирувань цінних паперів	
	Встановлення розміру страхового платежу та суми страхових виплат	

* Примітка: побудовано автором на основі джерела [44, с.103]

Цілі обґрунтовують вибір методу оцінки – сукупності прийомів, які використовуються у встановленій послідовності для визначення вартості банківського бізнесу [44, с.103].

Правильна оцінка вартості об'єкту злиття або поглинання є однією з найважливіших умов успішного проведення операцій подібного роду. Вона дозволяє банкам-партнерам ухвалювати обґрунтовані рішення про бажаність об'єднання з іншими банками і про умови майбутніх операцій.

Виділяють наступні критерії щодо оцінки ринкової вартості [36, с.500]:

- продавець не зобов'язаний відчужувати об'єкт оцінки, а інша сторона (покупець) не зобов'язана його приймати;
- сторони угоди добре поінформовані про її предмет і діють в своїх інтересах;
- об'єкт оцінки представлений на відкритий ринок у формі оферти;
- ціна угоди є розумною винагородою за об'єкт угоди;
- платіж за об'єкт оцінки виражається у грошовій формі.

Таким чином, основними умовами, при яких вартість майна, що реалізується (підприємства, банку) може визнаватися ринковою, виступають: доступ до інформації про об'єкт продажу, відкритий ринок і відсутність примушення по відношенню до суб'єктів угоди.

Оцінка банку, що проводиться організаціями, які спеціалізуються у сфері оцінки, є впорядкованим цілеспрямованим процесом визначення в грошовому еквіваленті вартості об'єкта з урахуванням потенційного і реального часу в умовах конкретного ринку.

Залежно від цілей оцінки і суб'єкта оцінки всі задачі оцінки справедливої

вартості банківського бізнесу можна поділити на [16, с.101]:

- рейтингову оцінку банківських установ, яка проводиться з метою контролю стану банківської системи, визначення тенденцій розвитку банків, оцінки їх платоспроможності та фінансової стійкості;
- оцінку банків клієнтами, яка проводиться з метою вибору обслуговуючого банку;
- оцінку кредитоспроможності банку кредиторами/інвесторами, яка проводиться з метою оцінки рівня їх платоспроможності, справедливої вартості акцій банку на ринку, установлення лімітів кредитування або розміру інвестицій;
- оцінка справедливої ринкової вартості банківського бізнесу в цілому або окремих його складових, яка проводиться в процесі купівлі/продажу, злиття чи поглинання банківських установ;
- оцінка інвестиційних проектів банку, яка проводиться з метою оцінки потенціалу зростання його справедливої вартості і вартості його акцій на фондовому ринку.

Також необхідно враховувати, що майно (майнові права, бізнес) залежно від обставин може оцінюватися по-різному, оскільки в кожному окремому випадку виникає необхідність визначення цілком конкретної вартості (залишкова, ліквідаційна, інвестиційна, балансова, справедлива, вартість реалізації тощо) [27, с.33].

На цей час визначення справедливої вартості банківського бізнесу, який володіє багатоміліардними активами, можуть супроводжуватися певними складнощами, обумовлені вибором методу оцінки й необхідністю точного й детального врахування всіх складових активів банку й тих факторів, які вже впливають, або можуть вплинути на його діяльність і фінансові результати у майбутньому [16, с.99].

У зв'язку зі значними коливаннями ціни банківських активів, оцінка фінансових активів банку за ринковою вартістю проводиться тільки у випадку їх обігу на вторинних фінансових ринках. Крім того, необхідно враховувати,

що низька активність фондового ринку України не завжди дозволяє визначити ринкову вартість фінансових активів банку, тому оцінка активів, що не обертаються на вторинних ринках передбачає використання розрахункових методів. У цьому випадку оцінка банківського бізнесу має здійснюватись не на підставі ринкової вартості його акцій, а за допомогою визначення вартості майна, яка розраховується аналітичним шляхом.

1.2. Методичні підходи до оцінки вартості банку

Стрімкий розвиток банківського сектору України сприяє покращенню оцінки вартості банківських установ, що досить пильно розглядається українськими науковцями. Основою для такого розвитку є укрупнення, що найчастіше відбувається шляхом злиття чи поглинання [41, с.158].

Цілі обґрунтовують вибір методу оцінки - сукупності прийомів, які використовуються у встановленій послідовності для визначення вартості банку. Сучасна практика діяльності щодо оцінки ринкової вартості нараховує декілька десятків методів і прийомів оцінки бізнесу. У результаті аналізу досліджень, пов'язаних з оцінкою вартості бізнесу узагальнено методи оцінки вартості банку (додаток Б).

Як видно з додатку Б, основними ознаками, за якими здійснюється класифікація методів оцінки вартості банку, є час проведення оцінки, споживачі оціночної інформації, процес функціонування капіталу, аналіз очікуваних доходів. Проте найпоширенішою класифікаційною ознакою в даному випадку є принцип оцінки вартості.

Так, для оцінки вартості банку Національним стандартом № 1 передбачено три підходи [66]:

- витратний підхід (ґрунтується на врахуванні принципів корисності і заміщення);
- дохідний підхід (базується на врахуванні принципів найбільш ефективного використання та очікування);

- порівняльний підхід (ґрунтується на врахуванні принципів заміщення та попиту і пропонування).

Гібридні методи не можна віднести до жодного із загальноприйнятих підходів [66].

Розподіл методів оцінки вартості банку за кожним із підходів зображено у додатку В.

Розгляд робіт вітчизняних та зарубіжних вчених дозволив узагальнити особливості методів оцінки вартості банку. Кожен із методів має не лише переваги, але й недоліки, певні умови застосування. Для банків, які діють в різному економічному середовищі (різних країнах, регіонах), пріоритетність методів оцінки вартості відрізняється. Тому розглянуто погляди вітчизняних дослідників щодо можливості застосування окремих підходів до оцінки вартості банку (додаток Г). Як видно з додатку Г, зважаючи на нестачу інформації для проведення оцінки, не існує єдиної думки щодо пріоритетності застосування того або іншого підходу [87, с.62].

Отже, виходячи із вищенаведеного, можна зробити висновок, що при проведенні ринкової оцінки вартості банку доцільно комплексно використовувати зазначені підходи і методи, виходячи із цілей оцінки, а також можливості отримання необхідної інформації.

Розглянемо основні аспекти кожного з них.

1. Витратний підхід є сукупністю методів оцінки вартості банку, заснованих на визначенні витрат, необхідних для відновлення або заміщення об'єкту оцінки, з урахуванням його зносу. Даний підхід, що розглядає вартість банку з позиції понесених витрат, полягає в поелементній оцінці ринкової вартості активів і зобов'язань банку і обумовлений відмінністю результатів оцінки балансової та ринкової вартості активів і пасивів банку. На відміну від методів доходного підходу, націлених на майбутні доходи банку, а також основних прийомів ринкового підходу, орієнтованих на ретроспективу розвитку, витратний підхід концентрується на поточній оцінці активів і зобов'язань банку [77, с.199].

Витратний підхід до оцінки бізнесу передбачає розгляд оцінюваного об'єкту з погляду витрат, які здійснюються власником для створення даного бізнесу. Підхід заснований на оцінці окремих активів, що належать фірмі і сумуванні їх для отримання вартості підприємства.

Залежно від цілей оцінки в межах витратного підходу виділяють два основних методи [91, с.30]:

- метод оцінки вартості чистих активів;
- розрахунок ліквідаційної вартості.

Перший метод застосовується для оцінки діючого бізнесу з інвестиційною метою, а другий - для визначення вартості банку при продажі, поглинанні або ліквідації.

Суть методу вартості чистих активів полягає в ринковій оцінці всіх матеріальних об'єктів компанії, скоректованої на вартість боргів і зобов'язань. Оцінка ліквідаційної вартості полягає в розрахунку виручки від продажу активів, що належать фірмі.

Проте цьому методу притаманна низка недоліків, що пов'язані перш за все з його простотою і загальністю, хоча дуже часто використовується у практиці оцінювання вартості банків в Україні. Та варто зазначити, що цей метод неадаптований для використання при оцінці певної частки банку, а також не рекомендується брати його за основу, оскільки балансова вартість рідко адекватно відображає вартість банків.

2. Порівняльний підхід полягає у визначенні ринкової вартості банку на основі даних про нещодавно завершені угоди з продажу банків-аналогів. При застосуванні цього підходу використовуються реальні ціни на банки-аналоги як орієнтир; у банках-аналогах повинні співпадати співвідношення між ціною і найважливішими фінансовими параметрами, такими, як прибуток, власний капітал, розмір активів і т.д. У разі неспівпадання співвідношень, для досягнення зіставності оцінюваного банку і банку-аналога, проводиться розрахунок корегувань [62, с.110].

Ілюстраціями даного підходу являються, передусім, наступні методи:

використання середньогалузових мультиплікаторів, метод ринку капіталу і метод угод. Найбільше поширення через оперативність і відносну легкість у використанні отримав метод галузових коефіцієнтів (використання мультиплікаторів).

Існують різні коефіцієнти, залежно від галузі, в якій працює підприємство, що оцінюється. Але найбільшого поширення набули мультиплікатори, що розраховуються на основі прибутку і балансової вартості, які навіть дозволяють порівнювати підприємства різних галузей між собою.

Метод, заснований на підрахунку мультиплікаторів, передбачає існування підприємств повних аналогів, що насправді практично нездійсненно, внаслідок чого необхідно проводити коректування для отримання зіставних результатів.

При порівнянні, перш за все, слід звертати увагу на такі фундаментальні показники як темп зростання прибутку компанії і властивий їй ризик, які є такими, що визначають при врахуванні відмінностей між компаніями.

При всій різноманітності коефіцієнтів, що використовуються в аналізі, існують найбільш поширені через свою універсальність мультиплікатори, до яких відносяться [41, с.156]:

- мультиплікатори прибутку (PE, PEG, P/EBIT, P/EBITDA, EV/ EBITDA);
- балансової вартості (P/BV, EV/ BV) ;
- мультиплікатори виручки (PS і ін.).

Для розрахунку мультиплікаторів прибутку, можуть використовуватись різні модифікації доходу компанії: операційний дохід, чистий прибуток і т. д. У якості вартості компанії може використовуватися капіталізація - P (тобто оцінка власного капіталу), або вартість компанії - EV (тобто оцінка власного і позичкового капіталу) [41, с.157].

3. Доходний (прибутковий) підхід, на відміну від витратного і порівняльного, дозволяє найбільшою мірою врахувати перспективи розвитку бізнесу банку. Цей підхід передбачає встановлення ринкової вартості банку шляхом визначення поточної вартості майбутніх потоків, що виникають в результаті розпорядження майном банку і можливості його подальшого

продажу. Оцінка вартості банку із застосуванням доходного походу заснована на наступних передумовах [30, с.187]:

- власник не продасть банк за ціною нижче поточної вартості прогнозованих доходів;
- вартість інвестицій в банк залежить від майбутніх вигод, які одержить інвестор від цього банку;
- потенційний покупець не заплатити за частку в капіталі банку більше, ніж вона зможе принести доходів в майбутньому.

З метою прийняття обгрунтованого рішення з приводу вартості банку в процесі злиття або поглинання особлива увага приділяється балансовій моделі, оперуючій конкретними даними фінансовій звітності банку, і прибуткової моделі, заснованої на використанні методу дисконтування грошових потоків (ДГП) [20, с.317].

Прибуткова модель або модель прибутковості на інвестиції (Return on Investment Model), розглядаючи придбання банку як інвестиції, визначає власний капітал банку як величину майбутніх виплат акціонерам (інвесторам), які продисконтовані за середньозваженою вартістю капіталу.

Так, згідно з прибутковою моделлю, ціна (або вартість) банку, яку готовий заплатити інвестор, є приведеною вартістю всіх майбутніх доходів:

$$\text{Bank Value} = \text{PV} [\text{Очікуваний дохід, доступний банку}] \quad (1.1)$$

Використовуючи прибуткову модель для оцінки банку, необхідно враховувати величину очікуваних доходів, доступних інвесторам, волатильність таких доходів, тривалість їх отримання в часі або довговічність, а також визначеність того, що такі доходи будуть отримані, а також рівень дисконту [11, с.48].

Однією з проблем, що виникають при використанні даної моделі, є визначення кінцевої вартості (terminal value) інвестицій, або так званої «вартості врятованого майна». На практиці вартість банку для інвестора є сумою приведеної вартості майбутніх доходів PV_n і кінцевої вартості інвестицій TV_n :

$$\text{Bank Value} = \text{PVn} + \text{TVn} \quad (1.2)$$

За деяких умов, очікуваний майбутній дохід, доступний інвесторам, може бути визначений як майбутній грошовий потік FCF (Future Cash Flow):

$$\text{FCF} = \text{NI} + \text{D} - \text{RCA} \quad (1.3)$$

де NI (net income) - чистий дохід, D (depreciation) - амортизація, RCA (required capital addition) - необхідне збільшення капіталу [11, с.49].

Як тільки відбувається купівля банку-мети, інвестори обов'язково намагатимуться мінімізувати його капітал, що дозволить збільшити прибутковість на їх вкладення (придбані звичайні акції банку-покупця). Отже, показник RCA може бути визначений як:

$$\text{RCA} = [(\text{NI}_t + \text{TE}_t - 1) / \text{TA}_t - \text{C/A}] * \text{TA}_t + \text{N/E} \quad (1.4)$$

де NI - чистий дохід; TE - загальне число існуючих звичайних акцій в обігу, TA - приріст сукупних активів, C/A - необхідне співвідношення капітал/активи, NE - нові акції, випущені в обіг.

Ігноруючи витрати на амортизацію, як незначні для банків, а також і обсяг щойно випущених акцій, отримуємо величину майбутнього грошового потоку:

$$\text{FCF} = \text{NI}_t - [(\text{NI}_t + \text{TE}_t - 1) / \text{TA}_t - \text{C/A}] * \text{TA}_t \quad (1.5)$$

Тривалість життєвого циклу банку, як правило, невідома або невизначена, отже, для інвесторів досить складно точно встановити кінцеву вартість вкладень його придбання. Підхід, що дозволяє визначити приблизну величину кінцевої вартості банку, заснований на використанні математичної моделі для визначення потоку майбутніх доходів. Виходячи з того, що величина потоку майбутніх доходів збільшується в постійній пропорції g, а r - ставка дисконту, кінцеву вартість банку можна визначити як [11, с.51]:

$$\text{TV}_t = \text{FCF}_{n+1} / (r-g) \quad (1.6)$$

Таким чином, проблема визначення вартості банку за допомогою прибуткової моделі може бути розділена на дві частини: першу, яка дає докладну оцінку майбутніх грошових потоків і другу, яка передбачає зростання стабільних доходів у встановленій пропорції протягом невизначеного періоду часу:

$$\text{Bank Value} = [(FCF_t / (I+r)^t) + (TV / (I+r)^n)], t=1 \quad (1.7)$$

Якщо припустити, що стабільний дохід об'єднаного банку зростатиме в постійної пропорції g , тоді вартість банку, що продається, визначається як:

$$\text{Bank Value} = [(FCF_t / (I+r)^t) + (FCF_n + /-(г-д)/(I+r)^n)], t=1 \quad (1.8)$$

Вартість, що визначається як дисконтований грошовий потік, являється найкращою характеристикою, оскільки в ній враховується повна інформація про діяльність банку. На основі моделі оцінки капітальних активів (CAPM) ставку дисконтування можна розрахувати наступним чином:

$$R = R_f + \beta \times (R_m - R_f) + S_1 + S_2 + C \quad (2.1)$$

де R - очікувана інвестором ставка доходу; R_f - безризикова ставка доходу; β - коефіцієнт бета (міра систематичного ризику, який викликається макроекономічними факторами); R_m - середньоринкова ставка доходу. Часто ця модель доповнюється ще трьома елементами: S_1 ; S_2 - премія для малих банків і за ризик, характерний для окремого банку відповідно (за сформованим інвестиційним звичаєм ці поправки призначаються експертно в інтервалі до 5/6 від безризикової ставки); C - крайній ризик який зазвичай оцінюють експертним шляхом. Зокрема, для України ризик приймається рівним 7-10%.

Згідно моделі кумулятивної побудови ставка дисконтування дорівнює:

$$R = R_f + \sum_{j=1}^J g_j + S_1 + S_2 + C \quad (2.2)$$

де j , J - безліч враховуваних по відношенню до даного бізнесу факторів ризику; g_j - премія за окремий ризик за фактором з номером j .

Відмінність від моделі оцінки капітальних активів полягає в тому, що в її структурі враховуються не систематичні ризики, викликані макроекономічними факторами, а несистематичні, що відносяться саме до даного бізнесу.

Згідно з методом середньозваженої вартості капіталу (WACC) ставка дисконтування дорівнює:

$$R = d_{CK} \times R_{CK} + d_{ЗК} \times R_{КР} (1-h) \quad (2.3)$$

де $d_{СК}$ - частка власного капіталу банку; $R_{СК}$ - ставка дисконту для власного капіталу, визначеного за методом оцінки капітальних активів або за методом кумулятивної побудови; $d_{ЗК}$ - частка позикового капіталу; $R_{КР}$ - процентна ставка за укладеними або наміченим кредитними угодами; h - ставка податку на прибуток [64].

У практиці банківського аналізу також часто використовується балансова модель визначення вартості банківських акцій (book value model). Балансова модель набула значного поширення в західних країнах, оскільки вона досить проста і зручна для проведення оцінки банків, що беруть участь в злитті і поглинаннях.

Згідно балансової моделі, вартість акцій банку дорівнює вартості акціонерного капіталу, відображений в балансі банку, діленої на кількість випущених в обіг акцій. Акціонери банку, що придбає інший банк, виплачують акціонерам банку, що купується певну суму у вигляді премії за злиття як компенсацію за участь в угоді. Премія за злиття (premium to book value) дорівнює ціни за акцію, запропоновану акціонерам банку-мети (MPt), і балансову вартість акції банку-мети (BVt) [1, с.451]:

$$\text{Premium to Book Value} = (MPt - BVt) / BVt * 100\% \quad (1.9).$$

Для того щоб використовувати балансову модель в оцінці банку, необхідно, по-перше, обчислити середню премію злиття, запропоновану при угоді, що недавно відбулася, в якій брали участь банки зі схожими параметрами, і, по-друге, екстраполювати результат на банк, що розглядається нами, - мета злиття. Таким чином, ми визначаємо ціну злиття (Pbv) як:

$$Pbv = [MPt / BVt]_{av} \times BVt \quad (1.10).$$

Умови угоди злиття також розглядаються з погляду встановлення курсу обміну акцій або мінового співвідношення, що визначає кількість акцій банку-покупця, яке отримають акціонери банку за кожну свою акцію:

$$e = Pu_v / MPa = BVt * (1 + \text{Premium to BV}) / MPa \quad (1.11)$$

де MPa - ринкова ціна за акцію банку-покупця.

Останнім часом у сучасній теорії та практиці оцінки вартості банківського

бізнесу все більше уваги почали приділяти новітнім методам оцінки, які у загальному вигляді представляють собою синтез традиційних методів оцінки: синтетичні моделі та моделі, засновані на концепції доданої вартості (залишкового доходу) [6, с.22].

Вибір підходу до оцінки вартості банківського бізнесу, прямо залежить від причин, які її обумовили, і цілей, які нею переслідуються. Результати оцінки дозволяють обґрунтувати стратегічні та тактичні заходи, спрямовані на збільшення вартості банківського бізнесу та обґрунтування доцільності проведення злиття чи поглинання банківських установ з метою збільшення рівня їх капіталізації.

1.3. Інформаційне забезпечення оцінки вартості банку

Об'єктом нашого дослідження є інформаційне забезпечення оцінки вартості банку. В цьому контексті ми погоджуємося з позицією М.Р. Лучко, який стверджує, що «інформаційне забезпечення вартості банку є процесом цілеспрямованого добору відповідних показників, необхідних для аналізу та оцінки всіх напрямків фінансово-господарської діяльності під час прийняття рішень у разі управління вартістю». [43, с.48].

Важливим є питання про формування відповідних вимог до інформаційного забезпечення оцінки вартості банку (додаток Д).

Для проведення комплексної оцінки вартості банку необхідно мати аналітичні матеріали, що дають змогу одержати достовірну, повну і всебічну інформацію про банківську організацію (її фінансовий стан і результати діяльності). До такої інформації слід відносити, насамперед, законодавчо-правову, нормативну, планово-бюджетну, обліково-статистичну і аналітично-пошукову інформацію (додаток Е).

Законодавчо-правова інформація включає Укази Президента, Закони Верховної Ради, Декрети Кабінету Міністрів.

До нормативної відносяться постанови, інструкції, положення, рішення, рекомендації, вказівки, економічні нормативи.

До планово-бюджетної інформації відносяться: стратегічні і тактичні плани-проекти; кошториси на утримання апарату управління, вивчення ринку, проведення реклами.

Обліково-статистична інформація включає бухгалтерський баланс, первинні документи, обліково-аналітичні реєстри, податкову декларацію, звітність (статистичну, бухгалтерську, оперативну).

До аналітично-пошукової інформації відносяться матеріали зборів, засідань, нарад, семінарів, конференцій, з'їздів, дані масових джерел інформації та інша аналітична інформація.

Для ринкової оцінки вартості важливим джерелом інформації є також дані рахунків аналітичного обліку, кредитних справ, що дають змогу деталізувати (розшифрувати) певні балансові рахунки (наприклад, визначаючи показники ліквідності, детально аналізуючи кредитний портфель банку з погляду якості виданих позичок).

Зовнішня оцінка вартості банку проводиться з використанням інформації, яка є загальнодоступною.

Ринкову оцінку вартості банківської організації потрібно проводити у сполученні з фінансовим аналізом діяльності банку. Фінансовий аналіз не тільки доповнює оцінку вартості, він допомагає виявити фактори, що її формують [64].

Отже, інформаційне забезпечення оцінки вартості банку – це масив даних, аналізуючи які оцінювач робить висновок щодо певного виду вартості банку. Кожен підхід та метод до оцінки вартості банку має своє інформаційне забезпечення, яке визначається їх методологією та інструментарієм.

Основним джерелом публічної інформації для оцінки вартості банку зовнішнім оцінювачем є фінансова звітність, яка відповідно до настанов Національного банку України повинна (НБУ) базуватись на Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) [87, с.62].

Фінансова звітність є інструментом у забезпеченні прозорості та зрозумілості інформації про балансову вартість фінансово-кредитної установи. Інформація фінансової звітності набуває особливого значення при оцінці вартості бізнесу, так як є основою для розрахунку показників, за кожним із методичних підходів: доходному, витратному чи порівняльному. Формування звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) установами банківського сектору збільшує її привабливість для оцінки вартості бізнесу, так як створює достовірну базу для оцінки активів і зобов'язань, визначення доходів, порівняння результатів діяльності. А запровадження МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості», який формує концептуальну основу визначення справедливої вартості і вимагає розкриття інформації про неї зближує методологічні основи обліку і оцінки та зменшує при оцінці кількість необхідних коригувань. Тому дослідження якості фінансової звітності установ, які працюють на фінансовому ринку і відповідно до вимог національного законодавства повинні складати її за МСФЗ, та виконання вказаними установами вимог щодо оприлюднення інформації звітності є актуальним питанням [63].

У «Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» НБУ також надав право банкам «вносити зміни до форм фінансової звітності та приміток до них відповідно до вимог МСФЗ з метою забезпечення доречною, достовірною, зрозумілою інформацією» [63]. Банки в цілому дотримуються рекомендованих НБУ форм звітності, але способи розкриття інформації у примітках відрізняються, не зважаючи на рекомендовані мінімальні вимоги НБУ викладені у «Методичних рекомендаціях щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України» [69]. Різне розкриття інформації у примітках обумовлене, по перше тим, що з позицій права, рекомендації не носять обов'язкового характеру, а по-друге, відмінностями у професійних судженнях управлінського персоналу різних банків.

На наш погляд, НБУ потрібно контролювати банки щодо виконання рекомендацій по порядку складання приміток до фінансової звітності. Для запровадження стандартів Базельського комітету та вимог МСБО 24 по розкриттю інформації щодо виплат провідному управлінському персоналу та МСБО 1 щодо розкриття інформації про витрати на виплати працівникам НБУ необхідно доповнити примітки інформацією про компенсаційні практики та обсяги винагород, які виплачуються працівникам різних рівнів і, в першу чергу, першим посадовим особам банку. Розкриття інформації про обсяги винагород не тільки банками, а і іншими фінансово- кредитними установами дозволить при оцінці здійснити корегування прибутку на витрати, пов'язані з винагородами, що перевищують середньогалузеві. Також, упереджуючи застосування банками нововведень у МСФЗ, НБУ необхідно сформулювати примітки щодо розкриття інформації за «Фінансовими інструментами» за МСФЗ 9, який введено в дію з 01.01.2018 року.

Незважаючи на вказані недоліки у фінансовій звітності банків, найбільш повне розкриття та оприлюднення інформації здійснюється у банківській сфері. У інших сегментах фінансового ринку є суттєві проблеми з розкриттям та оприлюдненням інформації фінансової звітності [57].

Отже, ситуація з відкритістю банківської звітності ускладнилась у період фінансової кризи, коли банки перестали оприлюднювати результати своєї діяльності. Аналіз оприлюдненості інформації фінансової звітності банками першої групи показав, що в 2017 р. розкриття інформації покращилося – всі банки на своїх сайтах представили фінансову звітність.

Повне розкриття фінансової звітності здійснювалось і продовжує здійснюватись банками з іноземним капіталом. Наявність такого пакета звітності надає оцінювачу додаткову інформацію для визначення ринкової вартості банку [49].

При розрахунку ринкової вартості банку необхідно враховувати й обсяг інформації з фінансової звітності залежно від терміну її складання. Так, квартальна звітність не міститиме деталізованих приміток, які допомагають

отримати класифіковану інформацію про окремі групи активів і пасивів. Деталізовані примітки формуються тільки при складанні річної фінансової звітності.

При здійсненні оцінювання банку суттєве значення має дата його проведення. Чим вона ближча до дати річного фінансового звіту банку, тим більше достовірної інформації використовує оцінювач, який оперує вільно доступною інформацією. Це пов'язано з тим, що найбільш повна інформація про методи оцінювання статей балансу та коригування, які банк провів з урахуванням на впливу інфляції, знаходиться в примітках до річної звітності банку. За наявності доступу оцінювача до внутрішньої банківської інформації можна використовувати банківську звітність за будь-який період [37, с.69].

Статистична інформація НБУ щодо фінансових ринків є важливою інформаційною складовою оцінювання вартості банку. До неї відносяться [44, с.113]:

- відсоткові ставки рефінансування банків Національним банком України;
- відсоткові ставки депозитних корпорацій;
- відсоткові ставки на міжбанківському ринку;
- відсоткові ставки банків за строковими депозитами фізичних осіб тощо.

Підсумовуючи вищевикладене, всю інформаційну базу, необхідну для оцінювання вартості банку, можна поділити на такі групи [14]:

- фінансова звітність з примітками;
- управлінська звітність банку;
- статистична інформація НБУ про фінансові ринки;
- дані українських фондових майданчиків і фондових майданчиків зарубіжних країн;
- внутрішня інформація оцінювачів;
- статистична інформація про ринок нерухомості, вартість продажу банківського бізнесу та складові його елементів;

- дані професійних засобів масової інформації, спеціалізованих інформаційних сайтів мережі Інтернет, міжнародні рейтинги "«Standard&Poor's», «Fitch», «Moody's» тощо [14].

Для отримання достовірних даних оцінювання потрібно враховувати особливості банківського бізнесу, використовувати методи оцінювання з урахуванням особливостей конкретного об'єкта та мети оцінювання та мати всі необхідні інформаційні джерела для оцінювання, класифікація яких представлена в роботі (фінансова, управлінська та статистична звітність банку, статистичні дані регулятора, бірж і ринків, інформація професійних видань, накопичена інформаційна база оцінювача). Найбільш достовірне оцінювання можливо визначити зсередини банку, спираючись на дані фінансового обліку, форм управлінської та статистичної звітності. І хоча закритість необхідної ринкової інформації впливає на якість оцінювання, найбільш зважено можуть визначити вартість майна банку компанії, які накопичили власну інформаційну базу про ринкові параметри.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВАРТОСТІ ПАТ «ОТП БАНК»

2.1. Оцінка вартості ПАТ «ОТП Банк» за доходним підходом

Публічне акціонерне товариство «ОТП Банк» – один з найбільших вітчизняних банків, визнаний лідер фінансового сектора України. На українському ринку він представлений з 1998 року, має стійку репутацію соціально відповідальної, надійної і стабільної структури, що пропонує споживачам сервіси європейської якості.

Стовідсотковий власник банку – угорський OTP Bank Plc. – найбільший банк серед фінансових установ Угорщини, лідер угорського банківського ринку з ринковою часткою майже 25% [56].

Основною місією ПАТ «ОТП Банк» є постійне підвищення комфорту обслуговування клієнта за рахунок [56]:

- створення індивідуального, сучасного та комфортного європейського сервісу для кожного нашого клієнта, зручність обслуговування та прийняття оперативних рішень;
- сприяння розвитку національної економіки шляхом надання повного комплексу якісних банківських послуг та підтримки розвитку українських внутрішніх та міжнародних торгових і фінансових взаємовідносин;
- сприяння економічному розвитку своїх клієнтів та поліпшення їх добробуту на основі взаємовигідного партнерства;
- завоювання та утримання провідних позицій на фінансовому ринку України шляхом впровадження сучасних технологій.

У рамках дохідного підходу найбільш часто використовуються два методи оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк»: метод дисконтованих грошових потоків і метод капіталізації прибутку.

Метод дисконтованих грошових потоків (DCF, ДДП) є ключовим методом оцінки бізнесу ПАТ «ОТП Банк», так як він найбільшою мірою реалізує

основну передумову оцінки і найбільш теоретично обґрунтований. Відповідно до методу DCF, при визначенні вартості ПАТ «ОТП Банк» потрібно вирішити два завдання: проаналізувати і спрогнозувати майбутні потоки грошових доходів з точки зору їх структури, величини, часу і частоти надходжень і визначити для них ставку дисконтування.

Процес оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» методом DCF включає наступні основні етапи [41, с.156]:

1. Вибір моделі грошового потоку.
 2. Визначення тривалості прогностного періоду.
 3. Ретроспективний аналіз фінансових результатів діяльності оцінюваного об'єкта за ряд попередніх років та прогноз зміни грошового потоку на майбутнє.
 4. Визначення ставки дисконтування.
 5. Розрахунок поточних вартостей грошових потоків у прогностний період.
 6. Визначення вартості бізнесу в постпрогностний період.
 7. Попередній розрахунок вартості бізнесу.
 8. Внесення підсумкових поправок.
 9. Визначення остаточної ринкової вартості об'єкта.
- Зупинимося докладніше на кожному етапі.

При оцінці бізнесу можна застосовувати одну з двох моделей грошового потоку (CF): CF для власного капіталу і CF для всього інвестованого капіталу. Існують два основні методи розрахунку величини грошового потоку: прямий і непрямий.

Прямий метод заснований на аналізі руху грошових коштів за статтями надходжень і витрат, тобто по бухгалтерських рахунках.

Непрямий метод аналізує рух грошових коштів за напрямками діяльності (CF від основної діяльності (1), CF від інвестиційної діяльності (2), CF від фінансової діяльності (3)).

Відповідно до цього методу, CF для власного капіталу ПАТ «ОТП Банк» розраховують таким чином [41, с.157]:

(1): Чистий прибуток + Амортизація $\pm$ Зменшення (збільшення) дебіторської заборгованості $\pm$ Зменшення (збільшення) виробничих запасів $\pm$ Збільшення (зменшення) кредиторської заборгованості;

(2): - Приріст основних засобів - Приріст капітального будівництва + Прибуток від продажу основних засобів і капітальних вкладень;

(3): $\pm$ Зменшення (збільшення) довгострокової заборгованості $\pm$ Зменшення (збільшення) короткострокової заборгованості.

При розрахунку CF для всього інвестованого капіталу відмінність полягає в тому, що в цьому випадку умовно досить й розрізняти власний і позиковий капітал, і вважати сукупний CF, тільки при цьому розрахунок починати не з чистого прибутку, а з прибутку до сплати податків і відсотків. Крім того, оскільки в даній моделі умовно не розрізняє власний і позиковий капітал, зміна довгострокової заборгованості при розрахунку CF не враховується.

2. Оскільки, відповідно до методу DCF, вартість ПАТ «ОТП Банк» ґрунтується на майбутніх грошових потоках, завданням оцінки є розробка прогнозу грошового потоку на який-небудь майбутній часовий період, починаючи з поточного року. В якості прогнозного береться період, триває до тих пір, поки темпи зростання ПАТ «ОТП Банк» не стабілізуються (передбачається, що в постпрогнозний період повинні мати місце стабільні довгострокові темпи зростання або нескінченний потік доходів). В українських умовах тривалість прогнозного періоду, як правило, не перевищує 3-5 років.

3. Аналіз фінансових результатів діяльності ПАТ «ОТП Банк» передбачає наступні етапи [34, с.226]:

- аналіз і прогноз валової виручки від надання банківських послуг;
- аналіз і прогноз витрат;
- аналіз і прогноз інвестицій.

4. Для розрахунку ставки дисконтування зазвичай застосовують такі методи [34, с.227]:

- для грошового потоку для власного капіталу: модель оцінки капітальних активів, модель кумулятивної побудови;

- для грошового потоку для всього інвестованого капіталу: модель середньозваженої вартості капіталу.

5. Грошові потоки, розраховані для кожного року прогнозного періоду, наводяться до поточного з використанням визначеної на попередньому етапі ставки дисконтування.

6. Згідно з методом DCF, крім поточних вартостей грошових потоків у прогнозний період, необхідно визначити вартість бізнесу ПАТ «ОТП Банк» в постпрогнозний період, а саме - на початок постпрогнозного періоду (так звану залишкову вартість).

Залежно від перспектив розвитку ПАТ «ОТП Банк» в постпрогнозний період використовують той чи інший спосіб розрахунку постпрогнозної вартості [64]:

- метод розрахунку за ліквідаційною вартістю (якщо очікується банкрутство банку, використовується ліквідаційна вартість активів на кінець прогнозного періоду);

- метод розрахунку за вартістю чистих активів (використовується очікувана залишкова вартість активів на кінець прогнозного періоду);

- модель Гордона (використовується у випадку, якщо очікується, що і в постпрогнозний період об'єкт як раніше буде приносити прибуток).

Розрахунок здійснюється за формулою:

$$V_{(n+1)} = \frac{CF_{(n+1)}}{R - g} \quad (2.4)$$

де $V_{(n+1)}$ - вартість в постпрогнозний період; $CF_{(n+1)}$ - грошовий потік доходів за перший рік постпрогнозного періоду; R - ставка дисконтування; g - довгострокові темпи зростання грошового потоку.

7. Попередній розрахунок величини вартості бізнесу за методом DCF складається з двох складових: визначення поточної вартості грошових потоків протягом прогнозного періоду і поточного значення вартості в постпрогнозний період:

$$PV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+R)^t} + \frac{FV_{(n+1)}}{(1+R)^n} \quad (2.5)$$

8. Для отримання остаточної величини ринкової вартості ПАТ «ОТП Банк» необхідно внести підсумкові поправки. Серед них найбільш важливими є дві: поправка на величину вартості нефункціонуючих активів і на зміну величини власного оборотного капіталу.

9. Виводиться остаточна величина ринкової вартості ПАТ «ОТП Банк» з урахуванням внесення підсумкових поправок.

З використанням наведених методичних підходів розрахуємо прогнозну вартість ПАТ «ОТП Банк» методом дисконтування грошових потоків, маючи такі дані [64].

Прогнозний період становить три роки. Ставка доходу за державними облігаціями - 11%; середньоринкова ставка доходу - 16%; коефіцієнт бета для оцінюваного банку ПАТ «ОТП Банк» - 1,2. У постпрогнозному періоді передбачається, що об'єкт як і раніше буде приносити прибуток, очікувані довгострокові темпи зростання прибутку - 2%. Виходячи з ретроспективних даних, прогнозовані по банку ПАТ «ОТП Банк» грошові потоки наступні [64]:

- 1-й рік - 200 000 тис.грн.;
- 2-й рік - 250 000 тис.грн.;
- 3-й рік - 280 000 тис.грн.;
- 4-й рік - 300 000 тис.грн..

1. Розрахуємо ставку дисконтування за моделлю CAPM [68]:

$$R = 11 + 1,2 \times (16 - 11) = 17 \%$$

2. Розрахуємо поточну вартість грошових потоків ПАТ «ОТП Банк» на три прогнозних роки:

$$PV_{CF1} = 200000 \times \left(\frac{1}{(1+0,17)} \right) = 200000 \times 0,855 = 171000 \text{ тис.грн.}$$

$$PV_{CF2} = 250000 \times \left(\frac{1}{(1+0,17)^2} \right) = 250000 \times 0,731 = 182750 \text{ тис.грн.}$$

$$PV_{CF3} = 280000 \times \left(\frac{1}{(1 + 0,17)^3} \right) = 280000 \times 0,624 = 174720 \text{ тис.грн.}$$

3. За моделлю Гордона розрахуємо вартість бізнесу ПАТ «ОТП Банк» в постпрогнозний період:

$$\frac{CF4}{(17\% - 2\%)} = \frac{300000}{0,15} = 2000000 \text{ тис.грн.}$$

4. Розрахуємо поточну вартість бізнесу ПАТ «ОТП Банк» в постпрогнозний період:

$$2000000 \times 0,624 = 1248000 \text{ тис.грн.}$$

5. Знаходимо вартість бізнесу ПАТ «ОТП Банк» як суму поточних вартостей всіх майбутніх грошових потоків і вартості бізнесу в постпрогнозний період:

$$171000 + 182750 + 174720 + 1248000 = 1776470 \text{ тис.грн.}$$

Таким чином, за результатами проведеного оцінювання вартості бізнесу за дохідним підходом з використанням методу дисконтування грошових потоків можна стверджувати, що вартість банку ПАТ «ОТП Банк» становитиме 1776470 тис.грн. у постпрогнозний період.

2.2. Оцінка вартості ПАТ «ОТП Банк» за витратним підходом

Згідно з витратним підходом вартість банку розраховується як сума вартостей усіх активів (основних засобів, запасів, вимог, нематеріальних активів тощо), що складають цілісний майновий комплекс, за мінусом зобов'язань. Основним джерелом інформації за даного підходу є баланс ПАТ «ОТП Банк» [86, с.111].

В контексті використання витратного підходу вважаємо за доцільне застосувати метод «чистих активів» ПАТ «ОТП Банк». Доцільність вибору цього методичного підходу в процесі оцінювання вартості банку ПАТ «ОТП Банк» можна пояснити наступними його позитивними характеристиками:

- цей спосіб вважається найпростішим з усіх, включених у витратний підхід до оцінки бізнесу;

- в процесі оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» використовується достовірна інформація тільки про дійсні активи, які знаходяться у власності банку.

Для встановлення чистих активів з величини валюти віднімаються всі зобов'язання (коротко- або довгострокові). В результаті вийде вартість в грошовому вираженні власного капіталу фірми.

В рамках використання витратного підходу щодо оцінки вартості банку, передусім, необхідно провести дослідження майнового стану ПАТ «ОТП Банк», а для цього проведемо аналіз активів, зобов'язань та власного капіталу банку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Динаміка активів, зобов'язань та власного капіталу ПАТ «ОТП Банк»
2015-2017рр.***

Найменування статті	2015	2016	2017	2017/2015 +-	2017/2015 %
АКТИВ					
Грошові кошти та їх еквіваленти	198719	92856	191933	-6786	-3,41
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	2623	11781	0	-2623	-100,00
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	25756	35653	35653	100,00
Кошти в інших банках	0	3014	23261	23261	100,00
Кредити та заборгованість клієнтів	547377	729299	498110	-49267	-9,00
Цінні папери в портфелі на продаж	305523	243225	432832	127309	41,67
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	35	88	1	-34	-97,14
Відстрочений податковий актив	242	179	387	145	59,92
Основні засоби та нематеріальні активи	88880	89606	87820	-1060	-1,19
Інші фінансові активи	245019	115284	165740	-79279	-32,36
Інші активи	324	218	147	-177	-54,63
Необоротні активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0	2259	2259	100,00
Усього активів	1388742	1311306	1438143	49401	3,56
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Кошти банків	152616	88948	33036	-119580	-78,35
Кошти клієнтів	1031236	1020843	1194296	163060	15,81
Інші залучені кошти	96	38	0	-96	-100,00
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0	147	147	100,00

Продовження таблиці 2.1

Резерви за зобов'язаннями	196	160	1530	1334	680,61
Інші фінансові зобов'язання	864	150	6777	5913	684,38
Інші зобов'язання	1829	2405	3904	2075	113,45
Субординований борг	69968	69923	63742	-6226	-8,90
Усього зобов'язань	1256805	1182467	1303432	46627	3,71
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ					
Статутний капітал	126670	126670	126670	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2887	1285	2128	-759	-26,29
Резервні та інші фонди банку	75	82	93	18	24,00
Резерви переоцінки	2305	802	5820	3515	152,49
Усього власного капіталу	131937	128839	134711	2774	2,10
Усього зобов'язань та власного капіталу	1388742	1311306	1438143	49401	3,56

*Примітка: фінансова звітність банку [56]

Аналіз показав, що у 2017 році загальна вартість активів ПАТ «ОТП Банк» становила 1438143тис.грн., що на 49401тис.грн., або на 3,56% більше рівня 2015 року. В складі активів найбільшими темпами відбувалося зростання інших фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток (100%), коштів в інших банках (100%), цінних паперів в портфелі банку на продаж (41,67%). У 2017 році загальна вартість зобов'язань ПАТ «ОТП Банк» становила 1303432тис.грн., що на 46627тис.грн., або на 3,71% більше рівня 2015 року. В складі зобов'язань найбільшими темпами відбувалося зростання резервів за зобов'язаннями (у 6,8 раз), інших фінансових зобов'язань (у 6,84 раз). Водночас, зменшились кошти банків на 119580тис.грн., або на 78,35%, субординованого боргу на 6226тис.грн., або на 8,90%.

Аналіз показав, що у 2017 році загальна вартість власного капіталу ПАТ «ОТП Банк» становила 1134711тис.грн., що на 2774тис.грн., або на 2,10% більше рівня 2015 року. В складі власного капіталу найбільшими темпами відбувалося зростання резервів переоцінки (152,5%), інших фондів обігу (у 24%). Водночас, зменшились резервні та інші фонди на 18тис.грн., або на 24%.

Аналіз структури активів, зобов'язань та власного капіталу ПАТ «ОТП Банк» представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структура активів, зобов'язань та власного капіталу ПАТ «ОТП Банк»**2015-2017рр.***

Найменування статті	2015		2016		2017	
	Тис.грн.	%	Тис.грн.	%	Тис.грн.	%
АКТИВ						
Грошові кошти та їх еквіваленти	198719	14,31	92856	7,08	191933	13,35
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	2623	0,19	11781	0,90	0	0,00
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	0,00	25756	1,96	35653	2,48
Кошти в інших банках	0	0,00	3014	0,23	23261	1,62
Кредити та заборгованість клієнтів	547377	39,42	729299	55,62	498110	34,64
Цінні папери в портфелі банку на продаж	305523	22,00	243225	18,55	432832	30,10
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	35	0,00	88	0,01	1	0,00
Відстрочений податковий актив	242	0,02	179	0,01	387	0,03
Основні засоби та нематеріальні активи	88880	6,40	89606	6,83	87820	6,11
Інші фінансові активи	245019	17,64	115284	8,79	165740	11,52
Інші активи	324	0,02	218	0,02	147	0,01
Усього активів	1388742	100,00	1311306	100,00	1438143	100,00
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ						
Кошти банків	152616	10,99	88948	6,78	33036	2,30
Кошти клієнтів	1031236	74,26	1020843	77,85	1194296	83,04
Інші залучені кошти	96	0,01	38	0,00	0	0,00
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0,00	0	0,00	147	0,01
Резерви за зобов'язаннями	196	0,01	160	0,01	1530	0,11
Інші фінансові зобов'язання	864	0,06	150	0,01	6777	0,47
Інші зобов'язання	1829	0,13	2405	0,18	3904	0,27
Субординований борг	69968	5,04	69923	5,33	63742	4,43
Усього зобов'язань	1256805	90,50	1182467	90,17	1303432	90,63
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ						
Статутний капітал	126670	9,12	126670	9,66	126670	8,81
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2887	0,21	1285	0,10	2128	0,15
Резервні та інші фонди банку	75	0,01	82	0,01	93	0,01
Резерви переоцінки	2305	0,17	802	0,06	5820	0,40
Усього власного капіталу	131937	9,50	128839	9,83	134711	9,37
Усього зобов'язань та власного капіталу	1388742	100,00	1311306	100,00	1438143	100,00

*Примітка: фінансова звітність банку [56]

Аналіз показав, що в структурі активів найбільшу питому вагу у 2017 році займають кредити та заборгованість клієнтів, а саме 34,64%, що на 4,78 пункти менше рівня 2015 року, а також цінні папери в портфелі банку, а саме 30,10%, що на 7,90 пункти більше рівня 2015 року. В структурі зобов'язань найбільшу питому вагу у 2017 році займають кошти клієнтів, а саме 83,04%, що на 8,78 пункти менше рівня 2015 року. В структурі власного капіталу найбільшу питому вагу у 2017 році займає статутний капітал, а саме 8,81%, що на 0,31 пункти більше рівня 2015 року.

Чисті активи банку будемо визначати за наступною формулою:

$$\text{ЧА} = \text{А} - \text{ПЗ} - \text{ДЗ} \quad (2.6)$$

де ЧА – чисті активи банку; А – активи банку; ПЗ – поточні зобов'язання банку; ДЗ – довгострокові зобов'язання банку.

За своїм економічним змістом чисті активи дорівнюють вартості власного капіталу банку, а тому доцільно провести аналіз динаміки та структури чистих активів (власного капіталу) ПАТ «ОТП Банк» у 2015-2017 рр.

Динаміка чистих активів ПАТ «ОТП Банк» за 2015-2017 рр. представлена на рис. 2.1.

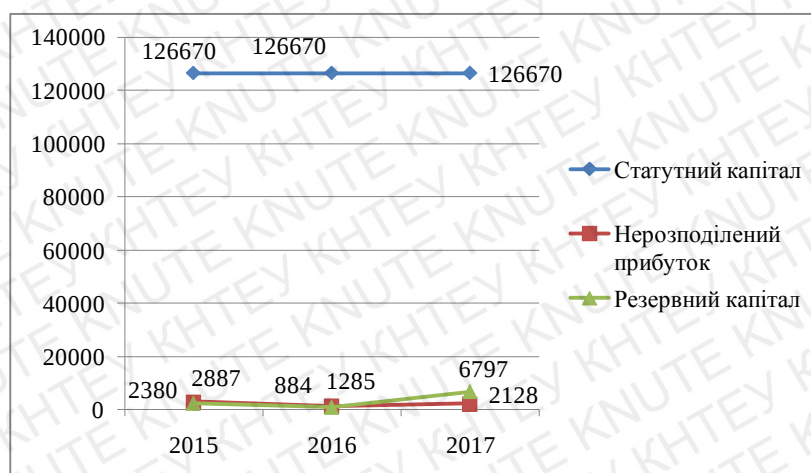

Рис 2.1. Динаміка чистих активів ПАТ «ОТП Банк» за 2015-2017 рр., тис.грн.*

*Примітка: фінансова звітність банку [56]

Результати проведеного аналізу засвідчили, що статутний капітал ПАТ «ОТП Банк» займає найбільшу питому вагу в структурі чистих активів (майже 100 %), та є незмінним на протязі останніх років. Вартість нерозподіленого прибутку склала 2128 тис.грн., що на 759 тис.грн., або на 26,29 % менше, ніж у 2015 році. Вартість резервного капіталу склала 6797 тис.грн., що на 4417 тис.грн., або на 185,58 % більше, ніж у 2015 році.

Проведемо аналіз питокої ваги чистих активів в структурі формування вартості майна ПАТ «ОТП Банк» (рис. 2.2).

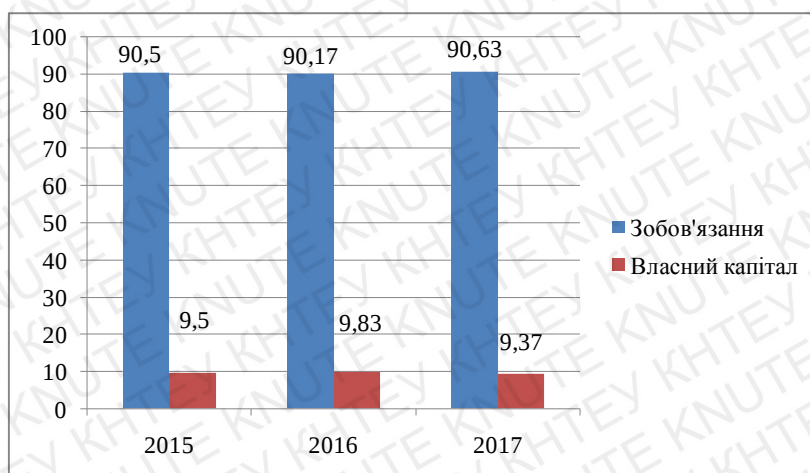

Рис. 2.2. Структурні зрушення зобов'язань та чистих активів у формуванні вартості майна ПАТ «ОТП Банк» за 2015-2017 рр., %*

*Примітка: фінансова звітність банку [56]

Аналіз показав, що у формуванні чистих активів ПАТ «ОТП Банк» притримується загальноприйнятого підходу, оскільки вони займають у структурі активів менше 10 %.

Розрахуємо основні показники, які характеризують ефективність формування та управління чистими активами ПАТ «ОТП Банк» (табл. 2.3).

**Аналіз показників ефективності формування та використання
чистих активів ПАТ «ОТП Банк» 2015-2017рр.***

Назва показника	2015	2016	2017	2017/2015 +-	2017/2015 %
Чисті активи (власний капітал)	131937	128839	134711	2774	2,10
Коефіцієнт достатності капіталу	0,10	0,10	0,09	0,00	-1,40
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,67	0,70	0,65	-0,02	-3,23
Коефіцієнт захищеності доходних активів власним капіталом	-0,11	0,01	-0,03	0,08	-73,46
Рентабельність власного капіталу, %	1,41	0,10	0,56	-0,85	X

*Примітка: фінансова звітність банку [56]

Аналіз показав, що власний капітал використовується не зовсім раціонально та ефективно. У 2017 році відбулося зростання вартості власного капіталу на 2774 тис.грн., або на 2,10 %. Коефіцієнт достатності капіталу характеризує його частку у майні банку та відображає загальне задовільне значення цього показника на рівні 9-10 %. Коефіцієнт захищеності власного капіталу у 2017 році скоротився на 0,02 пункти і становить 0,65. Рентабельність власного капіталу у 2017 році знизилась на 0,85 пунктів і складає лише 0,56 %. В цілому, за результатами проведеного дослідження можна визначити загальну вартість банківської установи ПАТ «ОТП Банк» на рівні його власного капіталу (чистих активів) на кінець 2017 року, а саме в розмірі 134711 тис.грн.

2.3. Оцінка вартості ПАТ «ОТП Банк» за порівняльним підходом

Оцінку вартості досліджуваного банку ПАТ «ОТП Банк» будемо проводити з використанням методу «зіставлення мультиплікаторів». Доцільність застосування саме такого підходу обумовлюється тим, що цей метод дозволяє об'єктивно оцінити вартість банку в порівнянні з банками-

аналогами. Метод ґрунтується на тезі про рівність окремих мультиплікаторів, розрахованих для банків-аналогів. Саме тому, оцінювання мультиплікаторів дозволить визначити актуальну ринкову вартість ПАТ «ОТП Банк» на поточний момент часу.

Для визначення ринкової вартості капіталу проведемо розрахунок на прикладі банку ПАТ «ОТП Банк», який є банком національного масштабу, має регіональні представництва та безбалансові відділення у кількості 171 та кількість співробітників у кількості 2647 осіб. Крім того, даний приклад оцінювання банківських активів призначений виключно для ілюстрування техніки проведення оціночних розрахунків для визначення ціни пропонування. Під час розрахунків нами були зроблено припущення про відсутність спекулятивного заниження цін на ринку банківських активів, а покупець та продавець при визначенні вартості банківського капіталу діють розсудливо, зі знанням справи, без примусу, попередньо здійснивши адекватний маркетинг світових ринків фінансових активів.

Основні фінансові показники комерційного банку ПАТ «ОТП Банк», необхідні для визначення ринкової вартості за порівняльним підходом становлять: власний капітал – 134711 тис, грн.; чистий прибуток за фінансовий рік – 760 тис. грн.

Для розрахунку ринкової вартості за допомогою мультиплікаторів по компаніям-аналогам доцільно проаналізувати котирування банків з аналогічними фінансовими характеристиками [75, с.90].

Склад вибірки об'єктів-аналогів для оцінювання вартості ПАТ «ОТП Банк» за порівняльним підходом представлено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Склад вибірки об'єктів-аналогів для оцінювання вартості ПАТ «ОТП Банк» за порівняльним підходом*

Країна	Назва банку
Росія	Sberbank Russia
	OJSC NOMOS BANK
	OJSC "Bank Saint Petersburg"
	Vozrozhdeniye Bank

Продовження таблиць 2.4

	VTB Bank
Україна	ProCreditBank
	Kredobank
Центральна та Східна Європа	OTP Bank Pic.
	Komercni Banka AS
	Erste Group Bank AG
	Powszechna Kasa Oszczednosci Bank Polski
Європа	Banco Santander, S.A.
	BNP Paribas SA
	Commerzbank AG
	Raiffeisen Bank International AG
	UniCredit S.p.A.
	Intesa Sanpaolo S.p.A.
Туреччина	Akbank T.A.S.
	Turkiye Garanti Bankasi AS
	Yapi Ve Kredi Bankasi AS
Латинська Америка	Banco Bradesco S.A.
	Banco de Chile
	Banco do Brasil S.A.
	Bancolombia S.A.
	Itau Unibanco Holding S.A.
	Grupo Financiero Banorte, S.A.B. de C.V.
Китай	Bank of China Limited
	China Merchants Bank Co, Ltd.
	Industrial and Commercial Bank of China Limited
Індія	State Bank of India
	ICIC) Bank Ltd.
США	Bank of America Corporation
	JPMorgan Chase & Co.
Великобританія	Barclays 'PCS'
	HSBC Holdings plc

*Примітка: створено на основі внутрішньої бази даних банку [56]

В нашому розумінні, з ціллю більш деталізованого прикладу, було б доцільно використати в якості аналогів банки, які зареєстровано в різних географічних містах світу та проаналізувати відмінність мультиплікаторів, зробивши відповідний аналіз. Для подальших розрахунків нами було використано 35 наступних банків.

Наступним кроком наших розрахунків було б доречно представити фінансові показники банків-аналогів. У наступній таблиці (табл. 2.5) наведено ринкову капіталізацію, чистий прибуток та показник доходності на власний

капітал (ROE). Далі проведемо визначення мультиплікаторів, які в подальшому будуть використані для оцінювання вартості капіталу банку ПАТ «ОТП Банк».

Таблиця 2.5

Фінансові показники банків-аналогів станом на 01.01.2017 *

Країна	Назва банку	Ринкова капіталізація, млн. дол. США	Власний капітал, млн. дол. США	Чистий прибуток, млн. ДОЛ. США	Дохідність на власний капітал (ROE), %
Росія	Sberbank Russia	65 389	39 503	9 736	24,7
	OJSC NOMOS BANK	2 495	2 359	369	18,5
	OJSC "Bank Saint Petersburg"	501	1 247	50	4,53
	Vozrozhdeniye Bank	445	575	72	11,8
	VTB Bank	17 401	19 605	2 121	11,5
Україна	ProCreditBank	288	811	3	–
	Kredobank	208	850	49	5,89
Центральна та Східна Європа	OTP Bank Pic.	5 054	5 856	313	4,93
	Komerčni Banka AS	7 903	4 172	552	5,73
	Erste Group Bank AG	10 867	19 721	1 093	6,55
	Powszechna Kasa Oszczednosci Bank Polski	13 882	6 651	1 194	16,7
Європа	Banco Santander, S.A.	78 654	107 644	2 379	333
	BNP Paribas SA	70 360	111 239	8 738	–
	Commerzbank AG	10 725	32 222	1 333	4,38
	Raiffeisen Bank International AG	8211	14 207	1 367	10,3
	UniCredit S.o.A.	27 307	71 189	1 967	3,11
	Intesa Sanpaolo S.C.A.	27 291	62 044	(10 828)	–15,4
Туреччина	Akbank T.A.S.	19 432	9 673	1 408	13,1
	Turkiye Garanti Bankasi	20 591	9 597	1 943	18,3
	Yapi Ve Kredi Bankasi AS	12 064	6 838	1 233	7,7
Латинська Америка	Banco Bradesco S.A.	62 022	31 800	5 486	18,5
	Banco de Chile	13 408	3 345	902	24,2
	Banco do Brasil S.A.	30 717	31 348	5 518	18,8
	Bancolombia S.A.	13 837	4 677	965	17,7
	Itau Unibanco Holding S.A.	67 678	40 427	6 580	19,5
	Grupo Financiero Banorte, S.A.B. de C.V.	14 110	5 529	807	14,5
Китай	Bank of China Limited	122 563	119 905	21 341	18,1
	China Merchants Bank Co., Ltd.	37 483	26 175	6 765	24,7
	Industrial and Commercial Bank of China Limited	224482	151 937	36 585	23,3
Індія	State Bank of India	28 598	21 602	3 559	18,1

Продовження таблиці 2.5

	ICICI Bank Ltd.	24 175	12 319	1 502	13,3
США	Bank of America Corporation	112 685	230 101	5 447	2,32
	JPMorgan Chase & Co.	157 644	183 573	19 320	10,1
Великобританія	Barclays PLC	49 254	101 480	52	–
	HSBC Holdings plc	189 783	166 093	13 296	8,44

*Примітка: розраховано на основі внутрішньої бази даних банку [56]

З використанням наведених в табл. 2.5 основних фінансових показників діяльності банків-аналогів необхідно визначити мультиплікатори, які будуть основою для оцінювання ринкової вартості ПАТ «ОТП Банк».

Мультиплікатори банків-аналогів представлено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Мультиплікатори банків-аналогів станом на 01.01.2017 *

Країна	Назва банку	Ринкова капіталізація/ Власний капітал	Ринкова капіталізація/ Чистий прибуток
Росія	Sberbank Russia	1,66	6,73
	Open Joint Stock Company NOMOS BANK	1,06	6,77
	OJSC "Bank Saint Petersburg"	0,40	9,99
	Vozrozhdeniye Bank	0,77	6,16
	VTB Bank	0,89	8,20
Україна	ProCreditBank	0,36	3,23
	Kredobank	0,24	4,26
Центральна та Східна Європа	OTP Bank Pic.	0,86	16,13
	Komercni Banka AS	1,89	11,59
	Erste Group Bank AG	0,55	9,94
	Powszechna Kasa Oszczednosci Bank Polski	2,09	11,63
Європа	Banco Santander, S.A.	0,73	33,07
	BNP Paribas SA	0,63	8,05
	Commerzbank AG	0,33	8,04
	Raiffeisen Bank International AG	0,58	6,01
	UniCredit S.p.A.	0,38	13,88
	Intesa Sanpaolo S.p.A.	0,44	–2,52
Туреччина	Akbank T.A.S.	2,01	13,80
	Turkiye Garanti Bankasi AS	2,15	8,49
	Yapi Ve Kredi Bankasi AS	1,76	9,79
Латинська Америка	Banco Bradesco S.A.	1,95	11,31
	Banco de Chile	4,01	14,86
	Banco do Brasil S.A.	0,98	57,57

Продовження таблиці 2.6

	Bancolombia S.A.	2,96	14,33
	Itau Unibanco Holding S.A.	1,67	-10,29
	Grupo Financiero Banorte, S.A.B. de C.V.	2,55	17,48
США	Bank of America Corporation	0,49	20,69
	JPMorgan Chase & Co.	0,86	8,16
Великобританія	Barclays PLC	0,49	–
	H&BC Holdings pic	1,14	14,27
Середнє значення		1,26	10,02
Медіанне значення		1,02	9,79

*Примітка: розраховано на основі внутрішньої бази даних банку [56]

Отримавши значення мультиплікаторів Ринкова капіталізація/Власний капітал = 1,02 та Ринкова капіталізація/Чистий прибуток = 9,79, можемо визначити ринкову вартість банку ПАТ «ОТП Банк».

1. Ринкова вартість банку ПАТ «ОТП Банк» на базі мультиплікатора Ринкова капіталізація/Власний капітал становить:

$$134711 \text{ тис.грн.} \times 1,02 = 137405 \text{ тис.грн.}$$

2. Ринкова вартість банку ПАТ «ОТП Банк» на базі мультиплікатора Ринкова капіталізація/Чистий прибуток становить:

$$760 \text{ тис.грн.} \times 9,79 = 7440,4 \text{ тис.грн.}$$

Доцільно використовувати значення вартості банку ПАТ «ОТП Банк» на базі мультиплікатора Ринкова капіталізація/Власний капітал яке становить 137405 тис. грн., через те що на базі мультиплікатора Ринкова капіталізація/Чистий прибуток, значення не відповідає дійсності.

Отже, нами на прикладі банку ПАТ «ОТП Банк» здійснена оцінка його ринкової вартості із застосуванням наведеного методологічного інструментарію. За результатами проведеного оцінювання ринкової вартості капіталу за порівняльним підходом встановлено, що загальна вартість банку ПАТ «ОТП Банк» становитиме 137405 тис.грн.

В цілому керівництву ПАТ «ОТП Банк» необхідно звернути увагу на низьку активність щодо формування ліквідності майна, що підвищує ризик непогашення зобов'язань належним йому майном.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ ПАТ «ОТП БАНК»

3.1. Удосконалення інструментарію оцінювання вартості банку

У сучасних умовах ринкових відносин оцінка вартості банків стає інструментом корпоративного управління. Практика свідчить, що значна кількість банків як основну стратегію обирає підвищення вартості власного бізнесу. Актуалізація завдань управління вартістю банку ПАТ «ОТП Банк» передбачає удосконалення оціночної методології.

Проведені дослідження засвідчили, що загальновідомі три основні (традиційні) підходи до оцінки вартості банку: витратний, дохідний і порівняльний. Зміст кожного з них детально розкривається в міжнародних та національних стандартах оцінки [54, с.29].

Узагальнення результатів оцінки вартості банку ПАТ «ОТП Банк» за різними методичними підходами, їх переваги та обмеження представлено в табл. 3.1.

Можна зробити висновок, що найхарактернішою рисою під час визначення вартості банку в межах кожного із стандартних підходів є необхідність урахування різних аспектів фінансової діяльності ПАТ «ОТП Банк». Це призводить до отримання різних розрахункових величин вартості банку, що, в свою чергу, є причиною виникнення проблеми узгодження отриманих результатів. Таке узгодження часто пов'язано з вибором ключових чинників вартості для отримання підсумкової величини вартості бізнесу. Наведене визначає необхідність використання нових методів оцінки вартості банку, що дадуть змогу отримувати обґрунтовану величину цієї вартості шляхом поєднання переваг кожного з традиційних підходів.

Детальний аналіз основних підходів до оцінки в контексті використання різних моделей для оцінки банку ПАТ «ОТП Банк» дав можливість визначити

низку проблем, притаманних кожному з них, та обґрунтувати можливі варіанти подолання виявлених проблем за допомогою зазначених моделей:

Таблиця 3.1

Узагальнення результатів оцінки вартості банку ПАТ «ОТП Банк» за різними методичними підходами*

Характеристики	Результати		
Підхід до оцінки	Доходний	Витратний	Порівняльний
Метод оцінки	Дисконтованих грошових потоків	Чистих активів	Порівняння мультиплікаторів
Результат оцінки вартості банку, тис.грн.	1776470	134711	137405
Переваги підходу	- дає можливість визначити інвестиційну привабливість для вкладання коштів у об'єкт оцінки; - дає можливість прогнозувати майбутню вартість об'єкту оцінки	- найбільш простий метод оцінки вартості за даними фінансових звітів банку; - не потребує складного інструментарію оцінки; - завжди наявна та актуальна інформаційна база оцінювання	- дає можливість отримати реальну ринкову вартість банку; - дозволяє проводити порівняльну оцінку з банками-конкурентами
Обмеження підходу	- не враховує численні фактори, які можуть вплинути на майбутню вартість об'єкта оцінки; - потребує складних економіко-математичних розрахунків	- вартість чистих активів внаслідок інфляції та змін кон'юнктури ринку не відповідає ринковій вартості; - результат показує лише оцінку вартість власного капіталу банку	- не враховує вартість потенційних прибутків від експлуатації об'єкта оцінки - проблематично використовувати в умовах нерозвинутого фондового ринку України

*Примітка: узагальнено за результатами проведеного дослідження

Вважаємо за доцільне для отримання більш адекватної ринкової вартості банку ПАТ«ОТП Банк» застосувати інструмент усереднення результатів за трьома підходами, тоді результат становитиме 682862 тис. грн.

1. Проблеми використання витратного підходу оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк».

Як було досліджено у першому розділі, відповідно до положень

Національного стандарту оцінки № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» витратний підхід - сукупність методів оцінки, що базуються на визначенні необхідних витрат на відтворення або заміщення об'єкта оцінки з урахуванням величини його зносу [66]. У практиці оцінки вартості банку в межах витратного підходу найширше використовується метод чистих активів, іноді - метод ліквідаційної вартості. Основою для визначення величини вартості банку методом чистих активів є дані бухгалтерської звітності. З метою визначення величини ринкової вартості бізнесу активи ПАТ «ОТП Банк» мають бути переоціненими. Крім того, у складі активів повинна враховуватися вартість нематеріальних активів.

Використання бухгалтерської звітності ПАТ «ОТП Банк» в межах витратного підходу пов'язано з подоланням певних проблем. На перший погляд, бухгалтерська звітність містить усі основні позиції для використання методу чистих активів. Проте на практиці дані бухгалтерської звітності слід розглядати лише як відправну точку для отримання ринкової вартості активів та пасивів ПАТ «ОТП Банк». Умовами національних стандартів бухгалтерського обліку (П(С)БО 7 «Основні засоби») не передбачено проведення обов'язкової періодичної переоцінки основних засобів підприємств. У стандарті зазначено, що «підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу». Як правило, банки переоцінюють окремі блоки власних основних засобів, проте цей процес не має ознак чіткої послідовності [54, с.29].

Визначення вартості банку на підставі методу чистих активів, у складі яких враховано й нематеріальні активи, означає, що оцінювач фактично виходить за межі витратного підходу. Варіант оцінки нематеріального активу винятково методами витратного підходу не завжди є можливим, оскільки для оцінки певних активів потрібна інформація про доходи ПАТ «ОТП Банк». Наприклад, для оцінки фірмового знаку часто найважливішими є показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «ОТП Банк». Якщо його вартість

становить значну частину сукупних активів ПАТ «ОТП Банк», то вихід за межі витратного підходу стає очевидним. У цьому випадку оцінка вартості бізнесу здійснюється в межах певної синтетичної моделі оцінки, загальний алгоритм якої можна описати формулою: «дохідний підхід (нематеріальні активи) + витратний підхід (інші активи)».

Алгоритм вищенаведеної моделі певною мірою відповідає моделі Ольсона. Згідно з нею вартість чистих активів банку коригується на величину, що залежить від фінансової діяльності банківської установи. Цю величину можна вважати аналогом дооцінки ринкової вартості нематеріальних активів ПАТ «ОТП Банк» з тією лише різницею, що крім цих переваг банку, якими можна вважати нематеріальні активи, параметр моделі Ольсона може мати й інші переваги, що традиційно не належать до нематеріальних активів [41, с.156].

Проблеми витратного підходу частково можна подолати за допомогою синтетичних моделей оцінки вартості бізнесу ПАТ «ОТП Банк».

Головними недоліками витратного підходу є неврахування поточних і очікуваних доходів ПАТ «ОТП Банк», що оцінюється, неврахування ефективності використання активів банку та динаміки зміни вартості її активів. Ці недоліки можна подолати за допомогою моделі Ольсона, що поєднує всі три підходи до оцінки вартості банку. В межах такої моделі головні недоліки витратного підходу компенсуються методами дохідного підходу. Проте відправною точкою для моделі Ольсона все ж залишається витратний підхід, тобто коректність обліку та оцінки основних активів у межах витратного підходу є важливою умовою і для зазначеної моделі [41, с.157].

Інші недоліки витратного підходу, такі як неврахування дюрації дебіторської та кредиторської заборгованості, можна усунути завдяки використанню моделі Блека-Шоулза [44, с.112].

Витратний підхід є «базовим» і для цієї синтетичної моделі оцінки вартості бізнесу. В межах моделі Блека-Шоулза активи та пасиви банку розглядаються як певний опціон, вартість якого визначається з урахуванням ринкових показників (середньоквадратичне відхилення вартості акцій подібних банків), а

вартість ПАТ «ОТП Банк» розглядається як вартість такого опціону. Це дає можливість врахувати як ці ринкові показники, так і склад боргових зобов'язань ПАТ «ОТП Банк». Проте слід зазначити, що не за всіма варіантами структури активів та пасивів банку (тобто не за всіма варіантами опціону «активи - зобов'язання») використання цієї моделі призводить до нетривіальних результатів, але здебільшого вона надає достатньо цікаві з точки зору економічної теорії результати.

2. Проблеми використання дохідного підходу оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк».

Відповідно до Стандартів оцінки, дохідний підхід - це сукупність методів, заснованих на визначенні очікуваних доходів від об'єкта оцінки ПАТ «ОТП Банк». Основними методами такого підходу є метод дисконтування грошових потоків (DCF) і метод прямої капіталізації [66].

Однією з основних проблем, що виникає при використанні дохідного підходу, є прогноз майбутніх доходів. Для розрахунку величини вартості банку в межах дохідного підходу дуже важливим є отримання достатньо точних даних щодо майбутніх доходів ПАТ «ОТП Банк». Як правило, основним джерелом такої інформації є бізнес-плани, які розробляють банки. Часто цей документ значною мірою має рекламний характер. Тобто на підставі такого документа не завжди можна зробити об'єктивні висновки щодо реальних майбутніх грошових потоків банку, які є основою для визначення обґрунтованої величини вартості бізнесу.

Не меншою проблемою при використанні дохідного підходу є необхідність обґрунтування величини вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк» (ставки дисконту). Існують різні методи та моделі розрахунку ставки дисконту. Всім їм притаманні певні недоліки. В межах цієї роботи проаналізуємо головні недоліки моделі оцінки капітальних активів (CAPM).

Згідно з моделлю CAPM для розрахунку величини вартості капіталу потрібно визначити такі показники: ринкову премію за ризик (MRP), величину систематичного ризику (β), безризикову ставку (R_f). В даних позначеннях

формула CAPM має такий вигляд [21, с.4]:

$$R = R_f + \beta MRP \quad (3.1)$$

Величина вартості капіталу, що визначається за вищенаведеною формулою, враховує лише систематичний ризик банку. Оцінка внеску таких ризиків до вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк» має приблизний характер, і часто вибір кількісних значень цих величин здійснюється на розсуд оцінювача. Це, в свою чергу, зумовлює проблему невизначеності у виборі ставки дисконтування, а відповідно, і у визначенні величини вартості банку.

Більшість з проблем дохідного підходу певною мірою можна подолати на підставі використання моделі Ольсона. Так, основний недолік дохідного підходу, закладений у самому визначенні його змісту, - неврахування активів, що належать ПАТ «ОТП Банк», на рівні зазначеної моделі не виявляється, оскільки вона засновується на визначенні вартості активів банку.

Крім цього, дещо нівелюється невизначеність, зумовлена вибором ставки дисконтування. Якщо в межах методу капіталізації розрахункова величина вартості банку суттєво залежить від ставки дисконту, то в межах моделі Ольсона ступінь впливу цього показника знижується, оскільки частково компенсується врахуванням величини вартості активів банку.

У межах моделі Ольсона не передбачено чіткого розподілу аналізованого періоду на прогностичний та постпрогностичний. Це дає змогу уникнути проблем, пов'язаних з оцінкою величини термінальної вартості ПАТ «ОТП Банк» [28, с.107].

3. Проблеми порівняльного підходу оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк».

Відповідно до Стандартів оцінки порівняльний підхід - це сукупність методів оцінки об'єктів власності, заснованих на порівнянні об'єкта оцінки з подібними об'єктами, з відповідним коригуванням відмінностей між ними.

Для визначення вартості ПАТ «ОТП Банк» в межах порівняльного підходу за даними про угоди з іншими банками використовуються різні мультиплікатори (ціна банку/обсяги продажу, ціна банку/валовий прибуток, ціна банку/дивіденди та ін.). У межах порівняльного підходу слід урахувати всі

переваги та недоліки банку, що оцінюється, та банків-аналогів.

У практичних рекомендаціях щодо оцінки бізнесу, розроблених американськими оцінювачами, наведено перелік мультиплікаторів, які слід застосовувати під час оцінки вартості банку методами порівняльного підходу. До них належать такі: ціна банку/прибуток, ціна банку/дивіденди, ціна банку/балансова вартість, ціна банку/валові доходи, ціна банку/чиста вартість активів [48].

Щодо порівняльного підходу слід зауважити ще таке. Застосування цього підходу зорієнтовано головним чином на великі банки. У практичних рекомендаціях до оцінки вартості бізнесу, розроблених західними фахівцями у 2000 р., зазначено, що «підхід на основі банків-аналогів є найпридатнішими, якщо банк, що оцінюється, є порівняно великим» [66].

Стохастичні методи оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» не засновуються безпосередньо на порівняльному підході, тому не має сенсу аналізувати можливі варіанти подолання виявлених проблем порівняльного підходу за допомогою досліджуваних моделей.

Детальний аналіз методичних підходів до оцінки в контексті використання синтетичних моделей для визначення вартості ПАТ «ОТП Банк» дав можливість автору узагальнити недоліки та основні напрями розвитку в даному напрямі (додаток Ж)

Враховуючи результати проведеного дослідження вважаємо, що одним з найбільш перспективних інструментів оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» слід вважати модель Блека–Шоулза. Оцінюванню підлягає 100% звичайних акцій ПАТ «ОТП Банк». Всі розрахунки для визначення вартості об'єкта оцінювання виконано на 01.01.2018 року.

Синтетична модель Блека–Шоулза є важливим інструментом оцінювання опціонів у сучасних умовах. За цією моделлю вартість банку ПАТ «ОТП Банк» (P) розглядається як вартість колл-опціону, яка складається з активів та зобов'язань банку та обчислюється за формулою [59, с.406]:

$$P = S \times N(d_1) - X \times e^{-r_f t} \times N(d_2) \quad (3.2)$$

де S – ринкова вартість активів; X – вартість зобов'язань; r_t – безризикова відсоткова ставка за період t ; t – дюрація боргу; $N(d1)$, $N(d2)$ – кумулятивні стандартні нормальні (або гауссовські) щільності розподілу ймовірності;

$$d_1 = \left[\ln\left(\frac{S}{X}\right) + \left(R_t + \frac{\sigma^2}{2}\right) \times t \right] / \sigma \times \sqrt{t} \quad (3.3)$$

$$d_2 = \left[\ln\left(\frac{S}{X}\right) + \left(R_t - \frac{\sigma^2}{2}\right) \times t \right] / \sigma \times \sqrt{t} = d_1 - \sigma \times \sqrt{t} \quad (3.4)$$

σ – волатильність або середньоквадратичне відхилення вартості акцій банків-аналогів за період t . Оскільки операції на ринку акцій банків не дуже активні, доцільно прийняти стандартне значення волатильності $\sigma = 0,25$.

Безризикову відсоткову ставку на момент оцінювання вартості ПАТ «ОТП Банк» приймемо на рівні 9,76% (5,76%+4%). Обчислена як ставка LIBOR (London Inter Bank Offered Rate – Лондонська міжбанківська ставка пропозиції) строком на один рік за даними сайту, ставка LIBOR 1-year на грудень 2017 року складає 5,76%. Враховуючи премію за ризик (для України у поточний період вона змінюється в діапазоні від 3% до 5%, тому було взято середню оцінку в розмірі 4%). Отже, $r_t = 0,0976$.

Дюрацію боргу або час, за який обертається заборгованість ПАТ «ОТП Банк», було визначено на основі середньозваженого строку погашення зобов'язань, і вона знаходиться на рівні $t = 0,4$ року.

Ринкова вартість активів S для банку обчислюється виходячи з даних, отриманих в рамках оцінювання методом чистих активів без будь-яких змін. Показник X можна визначати за балансовою оцінкою, оскільки зобов'язання вже підлягають дисконтуванню шляхом приведення до поточного моменту часу за допомогою безризикової ставки.

Згідно з річною фінансовою звітністю за 2017 рік, величини активів та зобов'язань ПАТ «ОТП Банк» становлять:

- величина активів $S = 1438143$ тис. грн.;
- величина зобов'язань $X = 1303432$ тис. грн.

Таким чином,

$$d_1 = \left[\ln\left(\frac{1438143}{1303432}\right) + \left(0,0976 + \frac{0,25^2}{2}\right) \times 0,4 \right] / 0,25 \times \sqrt{0,4} = 0,728924$$

$$d_2 = \left[\ln\left(\frac{1438143}{1303432}\right) + \left(0,0976 - \frac{0,25^2}{2}\right) \times 0,4 \right] / 0,25 \times \sqrt{0,4} = 0,665678$$

$$N(d_1) = 0,766976, N(d_2) = 0,747192.$$

Виходячи з наведених обчислень отримуємо:

$$P = 1438143 \times 0,766976 - 1303432 \times \text{EXP}(-0,0976 \cdot 0,5) \cdot 0,747192 = 17654675 \text{ тис. грн.}$$

Отже, оцінка вартості 100% власного капіталу ПАТ «ОТП Банк» в рамках моделі Блека–Шоулза складатиме 17 654 675 тис. грн.

Проведені розрахунки засвідчують практичну придатність використання відомої методики на основі моделі Блека–Шоулза для оцінювання вартості банку ПАТ «ОТП Банк», а також визначають основні напрямки подальших прикладних досліджень інструментів оцінювання банку.

3.2. Удосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку

В контексті формування інформаційного забезпечення оцінки вартості банку, існує значна кількість невирішених проблем. Наприклад, як показує практика, часто жодне з джерел інформації не є повним. Водночас лише на основі комплексного вивчення та оцінки даних різних джерел інформації аналітик може зробити обґрунтовані висновки про справедливую вартість банківської установи ПАТ «ОТП Банк».

Однією з істотних проблем можна визначити недостовірність інформації. Така проблема може бути викликана низкою причин об'єктивного і суб'єктивного характеру. До числа об'єктивних причин, що викликали відхилення інформації від реальної дійсності, належать неможливість точного визначення ступеня фізичного і морального зносу основних засобів, рівня

ризикі зниження біржової вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк», знецінення майна внаслідок інфляції тощо. Суб'єктивними причинами отримання недостовірної інформації є свідоме спотворення внутрішньої і зовнішньої інформації її укладачами, з метою обману користувачів щодо фінансової стійкості та прибутковості діяльності ПАТ «ОТП Банк». Крім того, нестабільність нормативно-законодавчої бази, яка зачіпає бухгалтерську, податкову, інвестиційну та інші сфери, погіршують порівнянність даних за різні часові періоди [59, с.403].

Узагальнені проблеми інформаційного забезпечення оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» і запропоновані напрями їх вирішення наведено в додатку Є.

На наш погляд, вирішення зазначених проблем полягає у чіткій структуризації зовнішньої та внутрішньої інформації, підвищенню ефективності функціонування банківської установи ПАТ «ОТП Банк».

Вважаємо, що кожному підходу та методу до оцінки вартості банку властивий власний інструментарій, а відповідно й інформаційне забезпечення. В контексті завдань дослідження, вважаємо, що найбільш проблемним питанням є визначення особливостей та елементів інформаційного забезпечення у рамках порівняльного методу для оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк», так як даний метод є одним із основних, що використовують з метою визначення ціни банківського бізнесу. Таким чином, потребує подальшого удосконалення саме механізм інформаційного забезпечення у рамках порівняльного методу для оцінки вартості банку ПАТ «ОТП Банк».

Інформаційне забезпечення оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» в межах порівняльного підходу вимагає визначення наступних аспектів [87, с.64]:

- джерела інформації;
- достовірність джерел інформації і репрезентативність інформації, що використовується;
- наявність необхідної для оцінки інформації.

Загальна модель інформаційного забезпечення оцінки вартості банку ПАТ «ОТП Банк» може бути представлена на рис. 3.1.

Вважається, що джерелами інформації для оцінки вартості банків виступають дані фондових майданчиків.

Адекватність отриманої інформації майже не залежить від самого джерела, тут важливо, наскільки вона може бути підтверджена альтернативними інформаційними каналами.

Що стосується репрезентативності інформації, то в цьому випадку слід враховувати два моменти:

- дані фондових майданчиків можна використовувати, але у відношенні банків аналогічних розмірів і приблизно такого ж рівня надійності;
- треба обов'язково аналізувати умови зміни інформаційних даних. При цьому необхідним є зіставлення даних по аналогам з відповідними за часовим горизонтом показниками доходів і фінансовими вимірювачами.

Рис. 3.1. Авторська модель інформаційного забезпечення оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк»*

*Примітка: складено за результатами досліджень

Вважаємо, що перелік необхідної інформації для розрахунку методами порівняльного підходу, має включати:

- ціну і дату угоди;
- сторони угоди;
- знаменник мультиплікатора на відповідний період.

Одночасно слід орієнтуватися на зацікавленість третіх осіб в угоді, а також враховувати інші суттєві фактори (масштаб угоди, можливість премії, врахування знижки за неконтрольний пакет). Важливою є також інформація щодо того, як Національний банк ставиться до угоди.

Для оцінки вартості банку ПАТ «ОТП Банк» за даними методами необхідною є інформація двох типів:

- ринкова (цінова) інформація;
- фінансова інформація.

Ринкова інформація – це спектр даних щодо фактичних угод з купівлі-продажу акцій ПАТ «ОТП Банк», схожою з об'єктом дослідження, а також інформацію щодо кількості акцій в обігу. Число акцій, на яке поділений власний капітал банку, має прямий вплив на вартість однієї акції. Два банки, що мають однакову цінність власного капіталу, можуть мати різноманітну вартість однієї акції, якщо їх число в порівнюваних компаніях різниться [78, с.89].

Фінансова інформація – це сукупність офіційної бухгалтерської та фінансової звітності, а також додаткові системами даних, перелік яких визначається безпосередньо оцінювачем залежно від конкретних умов оцінки. Додаткова система даних дозволяє знайти та ідентифікувати ступінь подібності аналогів із об'єктом оцінки. На її основі оцінювач може провести необхідні коригування, які усувають розбіжності у статистичних і фінансових параметрах, методах ведення обліку і складання звітності, виявити надлишок і недостатність власних оборотних коштів, наявність непрацюючих активів; ввести коригування на екстраординарні події і т.д [78, с.90].

Фінансова інформація ПАТ «ОТП Банк» має бути представлена звітністю за поточний рік і за попередній період. Ретроінформація збирається зазвичай за

5 років. Однак цей період може бути іншим, якщо умови дії діяльності банку ПАТ «ОТП Банк» будуть суттєво відрізнятися від тих, в яких функціонує на момент оцінки. Фінансова інформація має бути зібрана не тільки по оцінюваному банку ПАТ «ОТП Банк», але і по аналогам. Коригуванню підлягає уся звітність по всьому списку аналогів, відібраних оцінювачем, тому порівняльний підхід є трудомістким і, відповідно, дорогим. Окрім того, як показує практика, ретельний аналіз може надати від'ємний результат. Оцінювач приходить до висновку про відсутність схожості і неможливості застосування даного підходу оцінки вартості, хоча час і гроші витрачено.

На нашу думку, окрім внутрішньої фінансової інформації, оцінювач має звернути свою увагу і оцінити якість менеджменту ПАТ «ОТП Банк». Інформація щодо якості менеджменту визначається на основі непрямих даних, таких як якість звітної інформації, віковий склад, рівень освіти, досвіду, зарплати управлінського персоналу, а також місце компанії на ринку. Тому, особливістю інформаційного забезпечення оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» в межах даного підходу є те, що в його межах оцінювання бізнесу має суб'єктивний характер.

Суб'єктивний характер оцінки в межах даного підходу проявляється і при відповідальності оцінювача щодо установки мультиплікатора, який визначає в подальшому обґрунтованість розрахованої вартості банку ПАТ «ОТП Банк». Через це можна визначити проблему вибору мультиплікатора ще однією проблемою інформаційного забезпечення в межах даного підходу [64].

Звернемо тепер нашу увагу на такому важливому моменті інформаційного забезпечення оцінки вартості банку ПАТ «ОТП Банк» за порівняльним підходом, як адаптація інформації про банк-аналог до умов функціонування досліджуваного банку. Цей процес має полягати у наступному:

1. Перш за все слід зосередити увагу на з'ясуванні інформації, яка забезпечить дотримання правил спільності оцінюваного банку ПАТ «ОТП Банк» та банків-аналогів до певного сегменту банківського сектору. Якщо банк не має визначеної спрямованості на той чи інший вид діяльності, то слід

проаналізувати необхідну інформацію щодо універсальності з позиції диверсифікації клієнтури.

2. У відібраних банках-аналогах на долю профільної діяльності має приходиться не менше $\frac{2}{3}$ загального доходу банку. Якщо в деяких відібраних банках дана доля менше, то їх теж виключають із наступних вимірів вартості оцінюваного бізнесу. Це означає, що банки слід об'єднати в певні групи, для кожного з яких характерний вид діяльності. Вважається за доцільне виділяти як окремий кластер групу «універсальні банки», де загальний дохід приблизно однаково розподіляється за різними видами діяльності. В окремих країнах вже існує розбивка за даним критерієм банків на кластери.

3. При розрахунках слід виключити дані про котирування банків, які залучені в будь-які судові процеси. Вартість таких акцій стрімко падає. Використання такої інформації може призвести до помилкових результатів, що будуть застосовані для оцінки ПАТ «ОТП Банк».

4. Треба виключити із інформаційного забезпечення і інформацію по банкам, які є потенційними учасниками реалізації угод щодо злиття та поглинання. Як правило, акції подібних банків зростають у ціні, і використання такої, взагалі нехарактерної інформації може призвести до неправильних висновків щодо об'єкта оцінки. Слід відмітити, що подібна інформація може використовуватися при оцінці методом угод, але не методом аналогів.

5. Неможна використовувати інформацію про банки, які мають складний фінансовий стан, тим паче якщо знаходяться в передбанкрутному стані. Подібна інформація може швидко розповсюдитися і вартість їх акцій відразу впаде.

6. Можна рекомендувати використовувати дані рейтингових агентств (Standard&Poor's, FitchRatings, Moody'sInvestorsService) для аналізу інформації щодо поділу банків на групи за їх надійністю (стійкістю) відповідно до міжнародних рейтингів.

7. Важливим моментом є ідентифікація галузевої та регіональної диверсифікації банківської мережі аналогів та оцінюваного бізнесу ПАТ «ОТП Банк».

Таким чином, інформаційне забезпечення в межах порівняльного підходу має певні особливості у порівнянні з іншими підходами що оцінювання вартості банку ПАТ «ОТП Банк». До них можна віднести необхідність розвитку окремих сегментів фінансового ринку, зокрема фондового, наявність подібних аналогів, суб'єктивний характер підбору інформації для розрахунку цінового мультиплікатора та оцінки якості менеджменту ПАТ «ОТП Банк».

3.3. Резерви зростання вартості банку

Одним із важливих факторів, які забезпечують можливість вітчизняної банківської системи здійснювати позитивний вплив на економіку, розширювати спектр банківських послуг, не допускаючи при цьому значних ризиків, і відповідно зберігаючи надійність системи, є достатній рівень капіталізації. Високий рівень капіталізації банків гарантує стабільність національної валюти та фінансову стійкість банків при нестабільності фінансової системи, забезпечує інвестиційну діяльність.

Натомість безпрецедентне поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз в Україні останніми роками негативно позначилося на рівні капіталізації вітчизняних банків на фоні зростання збитків банківського сектору. З 01.01.2015 по 01.01.2018 розмір регулятивного капіталу банків скоротився на 36,67 % або 75,16 млрд. грн. При цьому, середнє значення нормативу адекватності регулятивного капіталу (H2) протягом 2017 року падало нижче мінімального припустимого рівня (10 %) – до 7,09 %.

Як наслідок, для досягнення ключової мети Комплексної програми 2020 – підвищення стійкості банківської системи України, захисту інтересів вкладників та кредиторів, одним із головних завдань НБУ визначено підвищення рівня капіталізації банків.

Підвищення капіталізації пропонуємо розглядати як комплекс дій, спрямованих на реальне збільшення вартості капіталу банку для належного виконання ним своїх функцій і покриття ризиків, які виникають під час проведення банківських операцій.

Виходячи з цього, доцільно виділити два основні напрями підвищення рівня капіталізації (вартості банку) ПАТ «ОТП Банк»:

- нарощення обсягів банківського капіталу;
- зниження ризиковості діяльності банку.

У свою чергу, джерела зростання вартості банківського капіталу традиційно поділяють на дві групи: внутрішні (капіталізація прибутку, нарощення резервів переоцінки) та зовнішні (емісія акцій, залучення субординованого боргу, консолідація банківського капіталу шляхом злиття, приєднання банків).

Основним внутрішнім джерелом збільшення вартості банку ПАТ «ОТП Банк» є прибуток, який не виплачено акціонерам у вигляді дивідендів, а капіталізовано або залишено в банку «нерозподіленим». Важливою перевагою цього джерела збільшення капіталу є його незалежність від коштів, які залучаються на відкритому ринку, а також те, що воно не становить потенційної загрози інтересам акціонерів ПАТ «ОТП Банк». Недолік цього джерела полягає в необхідності оподаткування прибутку та суттєвій залежності від макроекономічних факторів. Загалом протягом 2008-2017 років кумулятивні збитки банківського сектору України досягли 179 млрд. грн. Тому, на нашу думку, дане джерело підвищення вартості вітчизняних банків наразі є значно обмеженим.

Нарощення резервів переоцінки, на нашу думку, не доцільно розглядати як пріоритетне джерело збільшення вартості вітчизняних банків, оскільки воно потенційно може використовуватися як інструмент фіктивної капіталізації шляхом включення до капіталу таких складових, як завищена переоцінка основних засобів; нараховані, але не сплачені відсотки; операції з придбання в інсайдерів основних засобів, в яких немає гострої потреби, за значно

завищеними від ринкових цінами; довгострокові кредити інсайдерам на пільгових умовах тощо. Зазначимо, що станом на 01.01.2018 резерви переоцінки складали 4 % обсягу власного капіталу банків України.

Основним зовнішнім джерелом нарощення вартості капіталу банків традиційно вважається додаткова емісія акцій. За даними НКЦПФР, у 2017 році обсяг випуску акцій скоротився на 22 млрд. грн. порівняно з попереднім роком до 122,30 млрд. грн., 72,18 % з яких належали банкам. У цілому, починаючи з 2008 року, темп зростання обсягу статутного капіталу вітчизняних банків відчутно уповільнювався і у 2017 році набув від'ємного значення (-2,75 %). Більше того, в останні роки спостерігається виведення іноземного капіталу з банківської системи України. Така ситуація свідчить про відсутність у інвесторів стимулів до додаткового нарощення своєї участі у формуванні капіталу банків.

Капіталізація вітчизняних банків на сьогодні в більшій мірі є номінальною, і задається адміністративними і законодавчо-нормативними актами. Збільшення капіталу банками в останні роки відбувається переважно шляхом конвертації кредитів від акціонерів.

На сьогодні вітчизняні банки також мають змогу збільшувати власний капітал без зміни частки акціонерів тільки за рахунок субординованого боргу – капіталу 2-го рівня, який охоплює звичайні незабезпечені субординовані боргові інструменти з мінімальним початковим фіксованим терміном не менше 5 років. Такий спосіб поповнення капіталу є доволі популярним серед банківських установ (хоч і не для всіх доступним), оскільки боргові зобов'язання не надають їхнім власникам права на управління банком, а сплата процентів за таким боргом здійснюється за рахунок збільшення валових витрат. Станом на 01.01.2018 обсяг субординованого боргу, залученого банками України, становив 22,11 млрд. грн., що складає 17,36 % їх регулятивного капіталу.

На сучасному етапі розвитку банківської системи України перспективним інструментом вирішення актуальних проблем підвищення вартості

банківського капіталу є злиття та поглинання банків. Національний банк ініціював зміни в процесі реорганізації банків, якими скорочено строки реєстраційних процедур під час реорганізації банку, затверджена спрощена процедура реорганізації банків, які, потребують додаткової капіталізації.

Одним із перспективних напрямків підвищення рівня вартості банків, який широко використовується в економічній практиці зарубіжних країн, також є також інтеграція банківських і небанковських фінансових інститутів.

Вважаємо, що ефективний механізм зростання вартості ПАТ «ОТП Банк» дозволяє в повному обсязі реалізувати поставлені перед нею цілі і завдання, сприяє результативному здійсненню функцій цього управління. Важливою складовою управління вартістю банку ПАТ «ОТП Банк» є зростання вартості власного капіталу та його складових як головних чинників фінансових результатів діяльності банку. Тому управління власним капіталом з метою збільшення ринкової вартості банку ПАТ «ОТП Банк» має здійснюватися у напрямі пошуку додаткових джерел фінансування відповідно до стратегії розвитку банку.

Проаналізуємо докладніше кожен етап процесу оптимізації структури в системі управління власним капіталом банку ПАТ «ОТП Банк»:

1. Оцінка стимулу. Основним стимулом, що актуалізує потребу оптимізації, є зниження ефективності функціонування системи управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк». Ефективність рішень, що приймаються системою управління власним капіталом банку, пропонуємо оцінювати за допомогою коефіцієнта ефективності управління:

$$\text{Кеф.упр} = \text{ВК} / \text{ЗВП} \quad (3.5)$$

де ЗВП – зміна вартості банку, грн.;

ВК – загальний обсяг власного капіталу, перерозподілений через систему управління власного капіталу банку за відповідним напрямком (науково-технічним, соціальним, економічним), грн.

2. Звернення до досвіду управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк». Хоча досвід, здобутий у процесі попередньої діяльності, корисний, він прямо не

може бути використаний для організації управління, його необхідно постійно корегувати відповідно до поточної ситуації.

3. Формулювання проблеми у сфері управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк». Організація системи управління власним капіталом банку має забезпечити розв'язання таких проблем, як:

- недостатності грошових ресурсів;
- збитки;
- відсутності управлінської команди;
- зниження вартості надання банківських послуг;
- конфлікту серед керівництва банку; звільнення високваліфікованих працівників та ін.

4. Пошук рішення. Цей етап процесу організації управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк» треба здійснювати, користуючись теорією систем, яка вивчає різні явища, базуючись лише на формальних взаємозв'язках між різними параметрами, що їх становлять, і на характері їхніх змін під впливом зовнішніх умов. На цьому етапі здійснюється побудова моделі досконалої системи управління власним капіталом, що передбачає визначення її структури, комунікацій та функціональності.

5. Збір даних та їх прогнозування. Основним джерелом даних, котрі використовуються у процесі організації управління, є зворотний зв'язок, який порівнює вибірку виходу системи управління, що функціонує, з моделлю очікуваного виходу та виділяє відмінності (порівняння реального обсягу і структури власного капіталу, що склалися, та аналогічних показників, досягнення яких було заплановано); формує процес реалізації цих рішень, впливає на основний процес системи управління власним капіталом банку з метою зближення виходу і моделі виходу.

6. Встановлення критеріїв ефективності. Серед критеріїв ефективності пріоритет повинен віддаватися таким параметрам системи управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк», як забезпечення та обґрунтування оптимального розміру та структури власного капіталу, його використання з урахуванням

потреб банку, контролю за формуванням та використанням складових власного капіталу, проведення аналізу фінансово-господарської діяльності банку з погляду ефективності його роботи як бази прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

7. Прийняття управлінського рішення. Щоб знайти оптимальне управлінське рішення тієї чи іншої проблеми вибору досконалої системи управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк», необхідно розглянути кілька різних варіантів. Їх дослідження дасть змогу вибрати один із тих, що забезпечить одержання максимальної вигоди.

8. Реалізація прийнятого рішення. Механізм реалізації проекту організації управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк» – це ретельне планування дій, навчання персоналу та формування позитивного ставлення до змін у масштабі установи.

9. Оцінка результату організації є безперервним процесом, що передбачає проведення опитування працівників, перевірок дотримання графіків упровадження, визначення економії, контроль за виконанням поставлених завдань, проведення зборів, оцінку задоволення клієнтів, акціонерів, потенційних вкладників, інвесторів.

Потенційні вигоди такого підходу можуть значно перевищувати витрати, пов'язані з організацією системи управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк». Якщо в системі управління власним капіталом виявиться, що якийсь елемент є малоефективним, то вся система управління банківською діяльністю буде мати недостачу конкретного елемента і відповідно буде менш результативною [5].

Тому в процесі функціонування системи управління власним капіталом ПАТ «ОТП Банк» доцільно постійно оцінювати, як елементи системи відповідають один одному, і при виникненні певних відхилень вносити відповідні корективи.

Відтак постає гостра потреба пошуку надійних джерел збільшення вартості банківського капіталу ПАТ «ОТП Банк». Серед таких джерел головними

виступають: прибуток від банківської діяльності, кошти акціонерів та субординований борг. Однак, на даний момент залучення коштів із названих джерел пов'язане з такими труднощами: збиткова діяльність банків, протягом останніх років; труднощі загальноекономічного характеру, зумовлені дефіцитом грошових ресурсів на фінансовому ринку в період кризи.

На сьогодні найбільш перспективними є методи забезпечення зростання вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк» як за рахунок зовнішнього залучення, так і можливостей оптимальної капіталізації прибутку, злиття банків, а також застосування прогностичних експертних систем щодо моніторингу власного капіталу та організаційно-інформаційного забезпечення збільшення вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження процесу оцінки вартості банку можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що важливою складовою загальної проблеми оцінки вартості банківських установ є формування системи оцінки, що дасть можливість виділити основні елементи, підсистеми та зв'язки між ними.

2. Встановлено, що різноманіття існуючих визначень поняття «вартість банку» свідчить про неоднозначність його трактування. Відсутність погодженості у трактуванні сутності досліджуваного поняття підтвердило необхідність здійснення морфологічного аналізу. Аналіз існуючих трактувань поняття «вартість банку» показав, що значна увага приділяється необхідності врахування ключових компонент формування вартості.

3. Уточнення сутності поняття «вартість банку» та складу ключових компонент формування вартості банку дало змогу визначити вартість банку як кінцевий і комплексний показник результатів його діяльності, при визначенні якого враховуються ключові компоненти його формування (компоненти ліквідності, власного капіталу, нематеріальних активів, конкурентоспроможності, рентабельності, управління персоналом, ділової активності), які дають можливість визначати ефективність діяльності банку та управляти його розвитком з урахуванням інтересів власників.

4. Досліди наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених дозволили узагальнити особливості методів оцінки вартості банку. Кожен із методів має не лише переваги, але й недоліки, певні умови застосування. Для банків, які діють в різному економічному середовищі (різних країнах, регіонах), пріоритетність методів оцінки вартості відрізняється. Тому розглянуто погляди вітчизняних дослідників щодо можливості застосування окремих підходів до оцінки вартості банку.

5. Обґрунтовано, що вибір підходу до оцінки вартості банківського бізнесу, прямо залежить від причин, які її обумовили, і цілей, які нею

переслідуються. Результати оцінки дозволяють обґрунтувати стратегічні та тактичні заходи, спрямовані на збільшення вартості банківського бізнесу та обґрунтування доцільності проведення злиття чи поглинання банківських установ з метою збільшення рівня їх капіталізації.

6. Доведено, що для отримання достовірних даних оцінювання потрібно враховувати особливості банківського бізнесу, використовувати методи оцінювання з урахуванням особливостей конкретного об'єкта та мети оцінювання та мати всі необхідні інформаційні джерела для оцінювання, класифікація яких представлена в роботі (фінансова, управлінська та статистична звітність банку, статистичні дані регулятора, бірж і ринків, інформація професійних видань, накопичена інформаційна база оцінювача).

7. Встановлено, що у рамках дохідного підходу найбільш часто використовуються два методи оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк»: метод дисконтованих грошових потоків і метод капіталізації прибутку. За результатами проведеного оцінювання вартості бізнесу за дохідним підходом з використанням методу дисконтування грошових потоків можна стверджувати, що вартість банку ПАТ «ОТП Банк» становитиме 1776470 тис.грн. у постпрогнозний період.

8. Згідно з витратним підходом вартість банку розраховується як сума вартостей усіх активів (основних засобів, запасів, вимог, нематеріальних активів тощо), що складають цілісний майновий комплекс, за мінусом зобов'язань. За результатами проведеного дослідження можна визначити загальну вартість банківської установи ПАТ «ОТП Банк» на рівні його власного капіталу на кінець 2017 року, а саме в розмірі 134711 тис.грн.

9. На прикладі банку ПАТ «ОТП Банк» здійснена оцінка його ринкової вартості із застосуванням наведеного методологічного інструментарію. За результатами проведеного оцінювання ринкової вартості капіталу за порівняльним підходом встановлено, що загальна вартість банку ПАТ «ОТП Банк» становитиме 137405 тис.грн. В цілому керівництву ПАТ «ОТП Банк» необхідно звернути увагу на низьку активність щодо формування ліквідності

майна, що підвищує ризик непогашення зобов'язань належним йому майном.

10. Встановлено, що інформаційне забезпечення в межах порівняльного підходу має певні особливості у порівнянні з іншими підходами що оцінювання вартості банку ПАТ «ОТП Банк». До них можна віднести необхідність розвитку окремих сегментів фінансового ринку, зокрема фондового, наявність подібних аналогів, суб'єктивний характер підбору інформації для розрахунку цінового мультиплікатора та оцінки якості менеджменту ПАТ «ОТП Банк».

11. Детальний аналіз основних підходів до оцінки в контексті використання різних моделей для оцінки банку ПАТ «ОТП Банк» дав можливість визначити низку проблем, притаманних кожному з них, та обґрунтувати можливі варіанти подолання виявлених проблем за допомогою зазначених моделей.

12. Враховуючи результати проведеного дослідження вважаємо, що одним з найбільш перспективних інструментів оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» слід вважати модель Блека–Шоулза. Оцінюванню підлягає 100% звичайних акцій ПАТ «ОТП Банк». Синтетична модель Блека–Шоулза є важливим інструментом оцінювання опціонів у сучасних умовах. За цією моделлю вартість банку розглядається як вартість колл-опціону, яка складається з активів і зобов'язань.

13. Доведено, що на сьогодні найбільш перспективними є методи забезпечення зростання вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк» як за рахунок зовнішнього залучення, так і можливостей оптимальної капіталізації прибутку, злиття банків, а також застосування прогностичних експертних систем щодо моніторингу власного капіталу та організаційно-інформаційного забезпечення збільшення вартості капіталу ПАТ «ОТП Банк».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
2. Андрійчук Р. В. Обґрунтування вибору форми вияву вартості підприємства для оцінки ефективності виробництва / Р. В. Андрійчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2009. – № 4 (54). – С. 12–21.
3. Базарний Д. В. Вартість власного капіталу в банківському секторі України / Д. В. Базарний // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – № 9 (123). – С. 232–237.
4. Базілінська О. Я. Вартість підприємств: порівняльна характеристика методів її оцінки / О. Я. Базілінська // Економіка и менеджмент современного предприятия. – 2018. – № 3. – С. 91–93.
5. Банківський менеджмент : навч. посіб. / О. А. Кириченко, І. В. Гіленко, С. В. Сиротян, О. Н. Нємой. – К. : Знання-Прес, 2012. – 438 с.
6. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. ; за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2011. – 384 с.
7. Банківські операції: [підручник] / За ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської, О.Г. Коренєвої. – К.: Знання, 2013. – 796 с.
8. Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка : учебник для вузов / Л. Г. Батракова. – [2-е изд.]. – М. : Логос, 2015. – 368 с.
9. Бочаров В. В. Управление стоимостью бизнеса : учеб. пособ. / В. В. Бочаров, И. Н. Самонова, В. А. Макарова. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2013. – 124 с.
10. Будицкий А. Е. Факторы и источники формирования стоимости банка в современных условиях / А. Е. Будицкий // Управление в кредитной организации. – 2017. – № 4. – С. 40–43.

11. Валдайцев И.И. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия: учебное пособие для вузов / И.И. Валдайцев. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — 322 с.
12. Васильева Т. А. Класифікація факторів формування вартості банківського бізнесу / Т. А. Васильева, Д. В. Олексіч // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2016. — Вип. 26. — С. 28–36.
13. Васильченко З. М. Концептуальні основи визначення вартості банківської установи / З. М. Васильченко // Банківська справа. — 2017. — № 5. — С. 25–35.
14. Визначення вартості бізнесу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.abird.ru/articles/cost>.
15. Гнатишак О. Д. Особливості формування вартості банку / О. Д. Гнатишак // Вісник Української академії банківської справи. — 2017. — № 1 (24). — С. 39–44.
16. Гнатишак О. Теоретико-методичні засади формування вартості банку / О. Гнатишак // Економічний аналіз. — 2016. — Вип. 9. — Ч. 2. — С. 99–102.
17. Грегори А. Стратегическая оценка компаний: практическое руководство / А. Грегори; пер. с англ. Л. И. Лопатников. — М. : Квинто-консалтинг, 2013. — 224 с.
18. Грязнова А. Г. Оценка бизнеса [Текст]: [учебное пособие] / А. Г. Грязнова, М. А. Федотова. — М.: Финансы и статистика, 2012. — 496 с.
19. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: Инструменты и методы оценки любых активов / Пер. с англ. Д. Липинского. — 3-е изд. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2016. — 1341 с.
20. Есипов В. Е. Оценка бизнеса / В. Е. Есипов, Г. А. Маховикова, В. В. Терехова. — [2-е изд.]. — СПб. : Питер, 2014. — 464 с.
21. Єременко О. Інвестиційна оцінка вартості банку / О. Єременко // Фінансовий ринок України. — 2017. — № 3 (41). — С. 3–9.
22. Жураховська Л.В. Розкриття інформації на фондовому ринку України // Фінансова політика як складова економічного розвитку: тези доп. Всеукр. наук-

практ. конф. (Київ, 12-13 квіт. 2017 р.) / відп. ред. І.Я. Чугунов. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 232 с.

23. Ивашковская И. В. Управление стоимостью компании как инновация / И. В. Ивашковская // Российский журнал менеджмента. – 2016. – № 4. – С. 6–20.

24. Івасів І.Б. Управління вартістю банку. Монографія / І.Б. Івасів. – К.: КНЕУ, 2013. – 288 с.

25. Капильцова В. В. Методика розробки стратегії комерційного банку в умовах ринку / В. В. Капильцова, І. В. Іващенко // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції "Донбас-2020: Наука і техніка – виробництву" (Донецьк, 30–31 травня 2013 р.). – Донецьк : ДВНЗ "ДонНТУ", 2013. – С. 667–670.

26. Керанчук Т. Л. Концепція вартісно-орієнтованого управління підприємством та можливості її адаптації в Україні / Т. Л. Керанчук // Фінанси України. – 2016. – № 7. – С. 104–114.

27. Кириченко О.А. Банківський менеджмент : навчальний посібник / Кириченко О. А., Гіленко І. В., Роголь С., Сиротян С. В., Немой О. – К. : Знання-Прес, 2012. – 438 с.

28. Коваленко В. В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення : монографія / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2014. – 153 с.

29. Козаченко Г. В. Предмет оцінки при використанні вартісного підходу до управління підприємством / Г. В. Козаченко, Г. І. Янчук // Экономика и управление. – 2016. – № 2–3. – С. 60–65.

30. Комплексна оцінка вартості підприємства : монографія / Р. О. Костирко, Н. В. Тертична, В. О. Шевчук ; за заг. ред. М. Г. Чумаченка. – [2-ге вид.] – Х. : Фактор, 2014. – 278 с.

31. Корольов О. А. Економетрія : навч. посібник / О. А. Корольов. – [2-ге вид.]. – К. : Книга, 2015. – 416 с.

32. Корпоративный менеджмент. Финансовый анализ [Електронний

ресурс] // [Сайт]. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/finanalysis>.

33. Корягін М. В. Фактори оцінки вартості підприємства та їх класифікація / М. В. Корягін // Вісник ДонНУЕТ. – 2012. – № 3 (55). – С. 285–290.

34. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / Т. Д. Косова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 486 с.

35. Костирко Р.О. Інтегрована звітність - інструмент соціально відповідального бізнесу / Р.О. Костирко. - Часопис економічних реформ. - № 1. - 2014. - С. 49- 54.

36. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценки и управление / Т. Коупленд, Т. Колер, Дж. Мурин. – М. : Олимп-Бизнес, 2011. – 569 с.

37. Кочетков В. М. Оцінка ринкової вартості банку як ділового підприємства : монографія / В. М. Кочетков, Ю. С. Камарицький. – К. : МУФ, 2012. – 175 с.

38. Круш П. В. Управління вартістю підприємств / П. В. Круш, С. В. Поліщук // Маркетинг в Україні. – 2017. – № 4. – С. 16–19.

39. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства : навч. посіб. / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 178 с.

40. Куцик П. О. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства / П. О. Куцик, О. М. Мазуренко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2018. – № 3 (53). – С. 27–29.

41. Леонов С. В. Оцінка вартості банківського бізнесу / С. В. Леонов, Д. В. Олексіч // Вісник Сумського державного університету. Серія "Економіка". – 2018. – № 1. – С. 155–160.

42. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду: науково-аналітичні матеріали / В. С. Стельмах, В. І. Міщенко, В. В. Крилова та ін. – К. : Національний банк України, Центр наукових досліджень, 2016. – Вип. 11. – 220 с.

43. Лучко М. Р. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2016. – 360 с.

44. Любкіна О. Аналітична оцінка вартості компаній банківського сектору України при злитті й поглинанні / О. Любкіна, Н. Шпигоцька // Банківська справа. – 2017. – № 6. – С. 102–115.

45. Македон В. В. Порівняльний аналіз методик і підходів до оцінки ринкової вартості компанії в ході злиття або поглинання / В. В. Македон // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2018. – № 1. – С. 217–222.

46. Мар'юк Т. В. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття "ринкова вартість підприємства" / Т. В. Мар'юк // Бізнес Інформ. – 2016. – № 3. – С. 102–105.

47. Матеріали сайту Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

48. Методика рейтингового оцінювання для комерційних банків Національного рейтингового агентства "Рюрік" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rurik.com.ua/documents/methodology/metod_banks_Cut_final.pdf.

49. Методичні рекомендації щодо порядку складання приміток до фінансової звітності банків України: Постанова Правління НБУ від 29.12.2015р. № 965 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0965500-15/page>

50. Модильяни Ф. Сколько стоит фирма? Теорема ММ – Модильяни, Миллер / Ф. Модильяни, М. Миллер ; пер. с англ. ; 2-е изд. – М. : Дело, 2013. – 212 с.

51. Нападовська І. В. Проблемні аспекти інформаційного забезпечення оцінювання підприємств України / І. В. Нападовська // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 3 (53). – Ч. 3 – С. 68–72.

52. Никонова И.А. Стратегия и стоимость коммерческого банка / И. А. Никонова, Р. Н. Шамгунов. – [3-е изд.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2013. – 304 с.

53. Новиков А. В. Стоимостной поход к оценке бизнеса / А. В. Новиков // Экономика и менеджмент. – 2016. – № 6. – С. 82–88.
54. Огієр Т. Стандартний метод розрахунку вартості капіталу / Т. Огієр, Д. Ратман, Л. Спайсер // Фінансовий ринок України. – 2018. – № 4 (54). – С. 28–31.
55. Олексіч Д.В. Методичні засади оцінки вартості банківського бізнесу на основі методу ринкової економічної доданої вартості / Д. В. Олексіч // Бізнес Інформ. – 2017. – № 3. – С. 117–120.
56. Офіційний сайт банку ПАТ «ОТП Банк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.otpbank.com.ua>.
57. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
58. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
59. Оценка бизнеса [Текст]: [моногр.] / [В. Е. Есипов, Г. А. Маховикова, В. В. Терехова]; за ред.Есипова В.Е. – СПб.: Питер, – 2-е изд, 2013. – 464 с.
60. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) [Текст]: [учебное пособие] / [Сычева Г. И., Колбачев Е. Б., Сычев В. А.]; за ред. Сычевой Г.И. – Ростов н/Д.: Феникс, 2014. – 384 с.
61. Паламарчук В.П. Оценка бизнеса: учебн. пособ. / В.П. Паламарчук. - М.: Изд-во ГОУ ВПО "Академия народного хозяйства при правительстве РФ", 2014. - 110 с.
62. Пліскус І. Й. Концепція вартісно-орієнтованого управління та можливості її використання при обґрунтуванні доцільності санації підприємств / І. Й. Пліскус // Фінанси України. – 2017. – № 1. – С. 108–121.
63. Подання фінансової звітності: МСБО 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013
64. Подвігін С.О. Оцінка вартості банківського бізнесу в сучасних умовах розвитку банківської системи / С. О. Подвігін // Збірник наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» м. Суми. – Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/handle/123456789/8309>.

65. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV, в ред. від 11.06.2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

66. Про затвердження Національного стандарту № 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав" : постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2004 р. № 1440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1440-2003-%EF>.

67. Про затвердження Національного стандарту № 2 "Оцінка нерухомого майна" : постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1442 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-п>.

68. Про затвердження Національного стандарту № 3 "Оцінка цілісних майнових комплексів" : постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 р. № 1655 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF>.

69. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.

70. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : інструкція НБУ, затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

71. Пронько Л. М. Вартість і капіталізація підприємств та методи їх оцінки / Л. М. Пронько // Економічна теорія. – 2017. – № 2. – С. 4–15.

72. Рассказов С. В. Стоимостные методы оценки эффективности менеджмента компании / С. В. Рассказов, А. И. Рассказова // Финансовый менеджмент. – 2018. – № 2. – С. 12–14.

73. Річний звіт Національного банку України про діяльність банківського нагляду України у 2017 році: [інформ. матеріали]. – К., 2018. – С. 19–25.

74. Рульєв В. А. Менеджмент : навч. посіб. / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.

75. Рутгайзер В.М. Оценка рыночной стоимости коммерческого банка : методические разработки / В. М. Рутгайзер, А. Е. Будицкий. – М. : Маросейка, 2012. – 224 с.

76. Садовник О. В. Використання методу вільного грошового потоку концепції VBM у системі прийняття рішень підприємства / О. В. Садовник // Формування ринкової економіки : зб. наук. праць ; відп. ред. О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2012. – Ч. 2. – С. 227–236.

77. Самородов Б. М. Місце управління фінансовим розвитком банку в системі його фінансового менеджменту / Б. М. Самородов // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2017. – № 2 (14). – С. 198–203.

78. Свистун Л. А. Проблеми оцінки вартості комерційного банку як інвестиційно привабливої сфери бізнесу / Л. А. Свистун // Економіка і регіон. – 2017. – № 3 (30). – С. 87–92.

79. Сидорова А. В. Практикум з банківської статистики : навч. посіб. / А. В. Сидорова, Н. О. Юріна. – Донецьк : Каштан, 2016. – 136 с.

80. Складенко В. В. Банковский менеджмент : учеб. пособ. / В. В. Складенко. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2013. – 108 с.

81. Солянік Л.Г. Аналіз методичних підходів до оцінки вартості бізнесу в Україні / Л.Г. Солянік. - 2015 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2009/Economics/44844.doc.htm

82. Теплая Н. В. Оценка бизнеса : учеб. пособ. / Н. В. Теплая. – Сургут : ИЦ СурГУ, 2012. – 193 с.

83. Тітова Т. І. Моделювання інформаційно-аналітичних систем банку / Т. І. Тітова, Ю. А. Романовська // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2016. – № 7 (161). – С. 134–140.

84. Урусова З.П. Сучасні підходи до оцінки вартості нематеріальних активів / З.П. Урусова. - Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. - № 1 (63). - 2017. - С. 191-193.

85. Фишмен Д. Руководство по оценке стоимости бизнеса / Д. Фишмен, Ш.

Пратт, К. Гриффит, К. Уилсон; пер. с англ. Л. И. Лопатникова. – М : Квинто-Консалтинг, 2012. – 388 с.

86. Хаустова В.Є., Оцінка вартості бізнесу суб'єктів господарювання (на прикладі металургійної галузі) [Текст]: [монографія] / Хаустова В.Є., Курочкіна І.Г. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2015. – 268 с.

87. Христенко М. Вартісно-орієнтоване управління банком: зарубіжний досвід / М. Христенко // Вісник НБУ. – 2015. – № 11. – С. 59–65.

88. Чуб О.О. Методи визначення вартості банку в угодах М&А / О.О. Чуб // Економіка і регіон. – 2017. – №4. – С. 111–115.

89. Шанченко Н. И. Лекции по эконометрике / Н. И. Шанченко. – Ульяновск : УлГТУ, 2012. – 139 с.

90. Шарп У. Инвестиции / Шарп У., Александер Г., Бейли Дж. – М. : Инфра-М, 2011. – 1028 с.

91. Шевцова О. Життєвий цикл банківської установи, як економічної організації / О. Шевцова, Г. Мандзюк // Вісник НБУ. – 2017. – № 1. – С. 28–31.

92. Шевчук О.В. Опційний метод оцінки бізнесу / О. В. Шевчук, А. В. Зименко // Збірник наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України». – 2018. – № 2(12). – С. 130–134.

93. Шпиг Ф. І. Конкурентоспроможність банку: фактори та критерії оцінки / Ф. І. Шпиг // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : УАБС НБУ, 2016. – Т. 16. – С. 57–62.

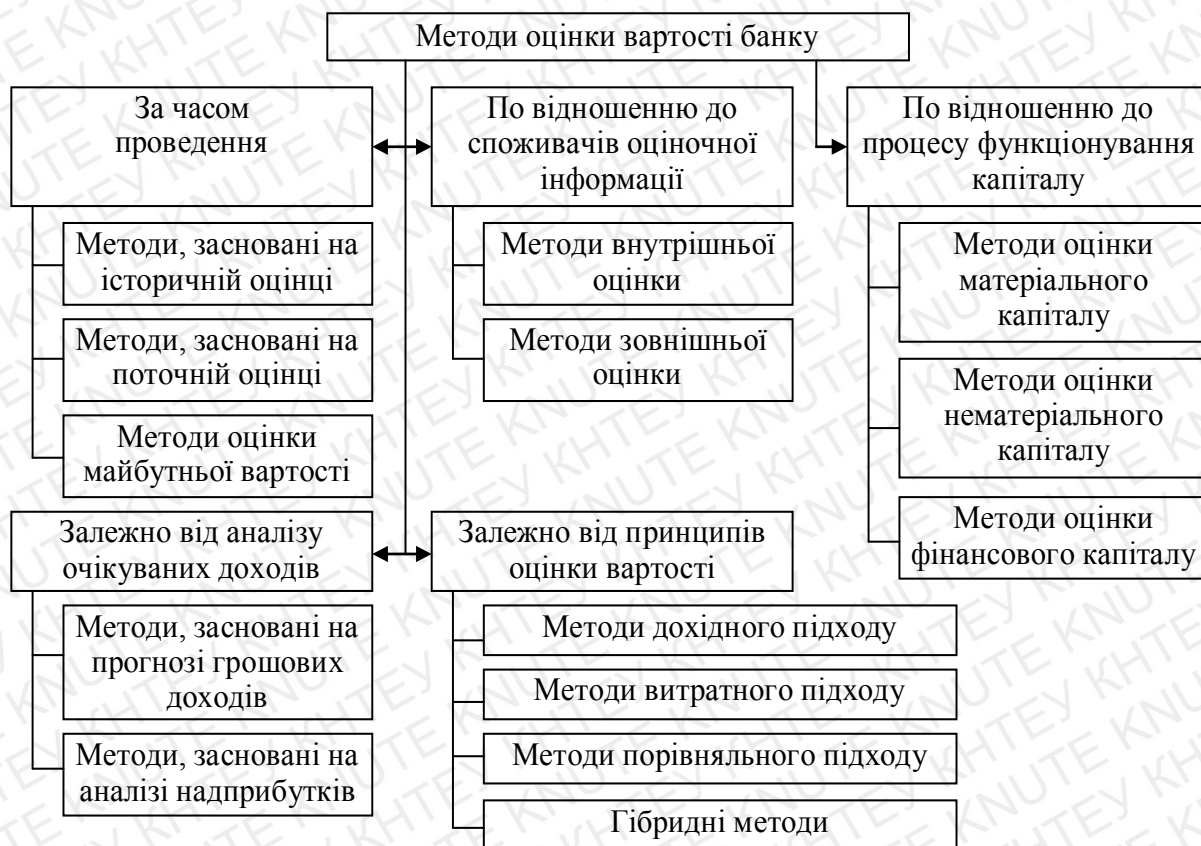
94. Шульга Н. Оцінка вартості банків на основі порівняльного підходу / Н. Шульга, О. Слободяник // Вісник КНТЕУ. – 2017. – № 3. – С. 50–60.

95. Юрик Н. Є. Особливості вибору антикризової стратегії на основі структурно-морфологічного аналізу / Н. Є. Юрик // Економічний часопис – XXI. – 2018. – № 1–2. – С. 62–65.

ДОДАТКИ

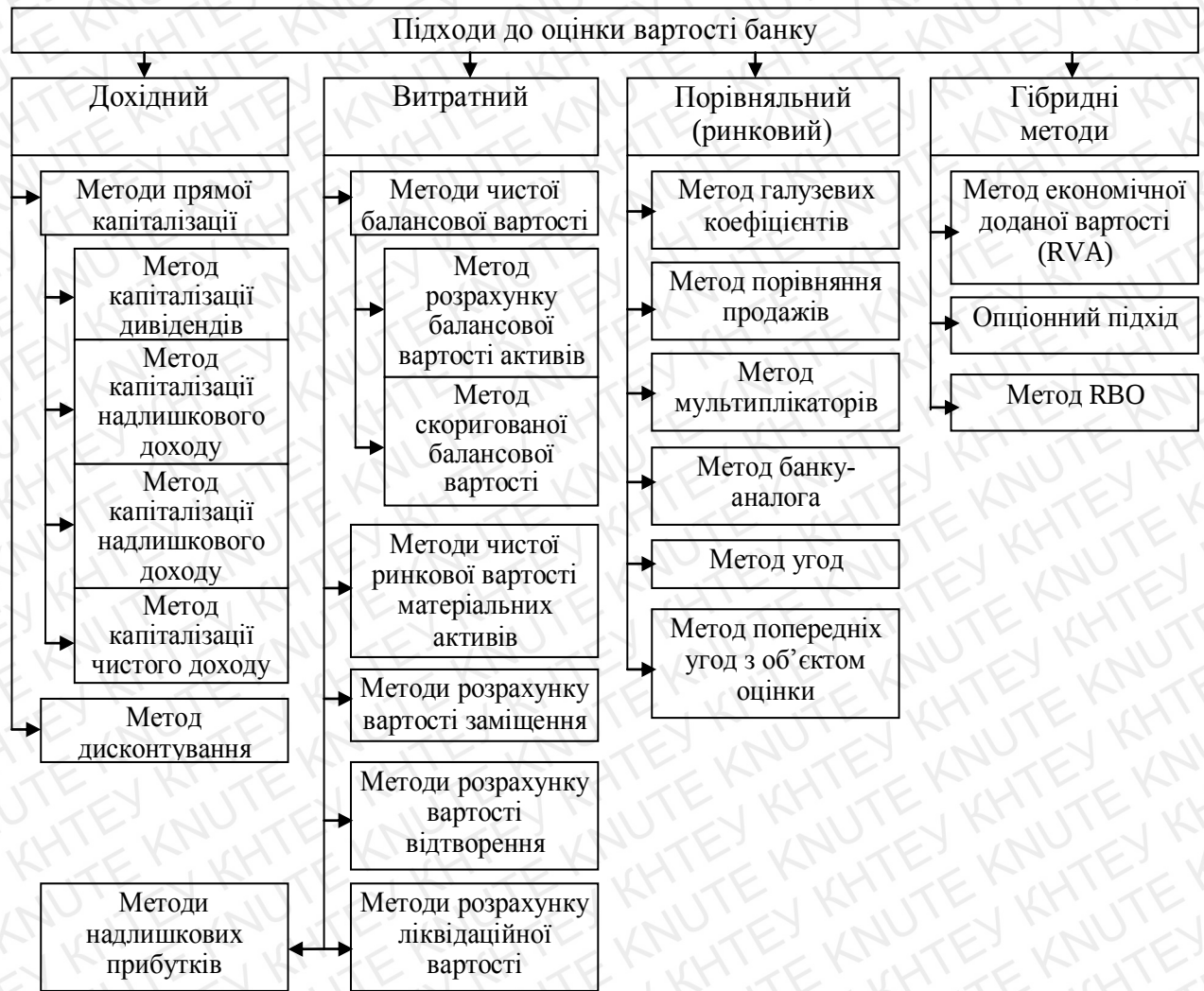
Інтерпретації поняття «вартість банку» в працях
вітчизняних та зарубіжних вчених

Автор	Визначення
Андрійчук Р.В. [3, с.16]	Вартість банку – це вартість його купівлі-продажу за оцінками незалежних покупців і продавців, які володіють повною інформацією про банк і не зазнають тиску від будь-кого.
Бочаров В.В. [9, с.67]	Вартість банку – це інтегральний показник, при визначенні якого враховуються усі важливі фінансово-економічні параметри (інвестиції, чистий прибуток, амортизація, вартість кредитних ресурсів, кредиторська і дебіторська заборгованість, зміна запасів тощо), які врешті-решт знаходять своє відображення в розмірах грошових потоків, скоригованих на фактор часу.
Васильченко З.М. [13, с.27]	Вартість банку – це прояви ділової активності банку, сутністю яких є фактичний чи потенціальний приріст потоків економічних вигод, достатніх для задоволення очікувань власників вкладеного капіталу (включаючи вартість невідчутних активів) з врахуванням притаманних вкладенням частки ризику.
Гнатишак О.М. [16, с.165]	Вартість банку – це грошовий еквівалент користі, яку створює банк для свого власника.
Кириченко О.А. [27, с.402]	Вартість банку – це його ринкова вартість за вирахуванням грошових коштів на рахунках і плюс боргові зобов'язання.
Косова Т.Д. [34, с.226]	Вартість банку – це кінцевий системний і комплексний показник результатів діяльності банківської установи.
Кочетков В.М. [37, с.99]	Вартість банку – це сума усіх чистих грошових потоків, які будуть створені за увесь час її функціонування в прогностичний і постпрогностичний періоди, дисконтованих до поточного (нульового) моменту часу, з врахуванням реальних ризиків відхилення фактичних грошових потоків від очікуваної величини.
Ніконова І.А. [52, с.115]	Вартість банку – це комплекс як об'єктивних, так і суб'єктивних змінних, які породжують у інвесторів впевненість у здатності банку забезпечити отримання дивідендів або приріст капіталу.
Рутгайзер В.М. [75, с.60]	Вартість банку – це вартість всього бізнесу, в простій формі, вона визначається як ринкова вартість капіталу плюс борг мінус грошові кошти та їх еквіваленти.
Свистун Л.А. [78, с.90]	Вартість банку – це його внутрішня вартість, встановлена професійним, досвідченим і об'єктивним аналітиком, який не тільки коректно оцінив очікувані грошові потоки, але й точно визначив ставку дисконтування.
Скляренко В.В. [80, с.45]	Вартість банку – це комплексний показник розвитку банку, що відображає кінцевий результат і зростання багатства власників.
Урусова З.П. [84, с.193]	Вартість банку – це рівноважна ринкова ціна, за якою здійснюються операції на ринку.
Хаустова В.Є. [86, с.115]	Вартість банку – це комплексний показник, що враховує економічну, технічну, організаційну й інші складові діяльності установи.
Христенко М.О. [87, с.62]	Вартість банку – це універсальний критерій ефективності, що об'єднує в собі усю сукупність досягнень банку і що забезпечує безперервний контроль за виконанням стратегічних і оперативних задач його розвитку.

Узагальнення методів оцінки вартості банку*

*Примітка: [41, с.158]

Розподіл методів оцінки вартості банку за
кожним із підходів*

*Примітка: [41, с.159]

Погляди вітчизняних дослідників щодо можливості застосування окремих підходів до оцінки вартості банку

Автор	Найбільш доцільний підхід до оцінки вартості банку, на думку автора	Переваги запропонованого підходу
Базарний Д. В.	Дохідний підхід, модель премії за ризик вкладення коштів у цінні папери.	Вирішення проблеми недостатності інформації для розрахунку вартості банку.
Вовк В. Я.	Синтез дохідного, витратного, порівняльного підходів.	Усунення недоліків та використання переваг традиційних підходів до оцінки вартості.
Івасів І. Б.	Дохідний підхід, метод дисконтування грошового потоку.	Через складність структури пасивів банку проблематично застосовувати інші методи оцінки вартості.
Леонов С. В.	Синтез дохідного та витратного підходів.	Вибір підходу до оцінки вартості залежно від стадії життєвого циклу банку.
Любкіна О.	Порівняльний підхід.	Простота розрахунків.
Олексіч Д. В.	Дохідний підхід, метод економічної доданої вартості.	Визначення ефективності інвестицій у будь-якому окремо взятому році.
Свистун Л. А.	Дохідний підхід, метод дисконтування грошового потоку.	Дохідний підхід є більш комплексним в порівнянні з витратним і порівняльним.
Слободяник О. А.	Синтез дохідного, витратного, порівняльного підходів.	Використання одного з традиційних підходів залежно від структури капіталу банку, ступеня його ліквідності, умов та кінцевої мети оцінки.
Шкут О. С.	Дохідний підхід, метод дисконтування грошового потоку.	Врахування фактору часу, фактору ризику, кон'юнктури ринку.
Шульга Н.	Порівняльний підхід, метод мультиплікаторів.	Простота й незначна трудомісткість розрахунків.
Яременко Н. С.	Дохідний підхід.	Розгляд банку як безперервно функціонуючої структури.
Яцюта А. В.	Дохідний підхід, метод дисконтування грошового потоку.	Метод дисконтування грошового потоку дозволяє більш точно визначити вартість банку.

Вимоги до інформаційного забезпечення оцінки вартості банку*

Вимога	Характеристика
репрезентативність	вимога, яка характеризує змістовність інформації та ступінь її використання безпосередньо з метою прийняття управлінських рішень.
зрозумілість	вимога, яка означає, що інформація є доступною для однозначного її усвідомлення тим, для кого вона призначається (як правило, користувачами інформації є працівники банку).
своєчасність	означає, що управлінська інформація (у тому числі про відхилення) має бути представлена особам, уповноваженим приймати рішення, в максимально короткі строки. Під своєчасністю інформації у більшості випадків розуміється швидкість її передачі та приймання, що має важливе значення для правильного функціонування економічних систем.
достатність	вимога, яка характеризується повнотою охоплення, кількісного та якісного опису явища, факту, а також істотністю інформації, яка залежить від можливості її практичного застосування у процесі обробки і представлення для управління.
цілеспрямованість інформації	знаходить вираження у правильному розподілі інформації залежно від цілей, для яких вона формується та використовується. Рух інформації в цій системі повинен створювати можливості для компетентного і своєчасного прийняття управлінського рішення працівником банківської установи. З цією метою інформація, має бути адресованою до відповідного контрольного органу – абоненту контрольної інформації. Кожне відхилення від зазначених вимог веде до обтяжливості банків непотрібною інформацією. Відповідно цілеспрямованість є необхідною умовою для прискорення руху інформації та підвищення ступеня її використання.
вимога достовірності	має виключно важливе значення під час формування інформаційного забезпечення оцінки вартості банку. Недостовірність інформації призводить до необхідності пошуку додаткової інформації, що вимагає додаткових витрат часу та засобів. Недостовірність інформаційного забезпечення оцінки вартості банку визначає нездатність банку набувати реального уявлення про стан явищ та процесів, які відбуваються.
об'єктивність	є істотною вимогою до інформації й однією з важливих умов її достовірності. Відповідно, ці дві вимоги взаємно доповнюються. На інформацію в значній мірі впливають дії суб'єкта, який є її користувачем, що є передумовою зменшення її об'єктивності.

*Примітка: [43, с.49]

Види інформації, що залучається для оцінювання вартості банку*

Тип інформаційного забезпечення	Види інформації
Законодавчо-правова	Укази Президента, Закони Верховної Ради, Декрети Кабінету Міністрів України
	Кодекси законів кримінального і цивільного права
Нормативна	Постанови, інструкції, положення, рішення, рекомендації, вказівки та ін.
	Економічні нормативи: обов'язкових резервів, адекватності капіталу, ліквідності балансів, інвестиційної діяльності, максимального ризику та ін.
	Положення про штатний розпис, права, обов'язки, відповідальність і матеріальне стимулювання персоналу
Планово-бюджетна	Плани-проекти: стратегічні і тактичні
	Кошториси на утримання апарату управління, вивчення ринку, проведення реклами та ін.
Обліково-статистична	Бухгалтерський баланс. Первинні документи (рахунки, ордери, договори, платіжні документи тощо); обліково-аналітичні реєстри (оборотні, касові відомості, журнали, книги та ін.)
	Податкова декларація
	Звітність: статистична, бухгалтерська (баланс, звіт про фінансові результати), оперативна (внутрісистемні зведення і повідомлення, позасистемні звіти тощо)
Аналітично-пошукова	Матеріали зборів, засідань, нарад, семінарів, конференцій, з'їздів та ін.
	Дані масових джерел інформації: телебачення, радіо, преса, періодичні видання тощо
	Аналітична інформація: анкетування, опитування, огляд запитів клієнтів у мережі установ банку

*Примітка: [52, с.271]

Проблеми інформаційного забезпечення оцінки
вартості ПАТ «ОТП Банк»*

№ з/п	Проблема інформаційного забезпечення	Напрями вирішення
1	Неповнота джерел інформації, що не дає можливості зробити обґрунтовані висновки про справедливу вартість банку	Розробка чіткого переліку інформаційного забезпечення, необхідного для оцінки ринкової вартості, використання даних зовнішнього аудиту
2	Недостовірність інформації	Ретельно виробляти перелік якісних характеристик інформації, для того щоб зводити до мінімуму можливість їх неоднозначної інтерпретації
3	Недостатня кваліфікація персоналу банку, що викликає помилки в оформленні первинної управлінської, облікової та технічної документації, у веденні бухгалтерського обліку, складанні звітності та розрахунках податків	Використання даних внутрішнього аудиту банку та зовнішнього аудиту
4	Нестабільність нормативно-законодавчої бази, яка зачіпає бухгалтерську, податкову, інвестиційну та інші сфери, погіршують порівнянність даних за різні часові періоди	Вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання і банківських установ

*Примітка: складено за результатами досліджень

Недоліки та основні напрями розвитку синтетичних інструментів оцінки вартості ПАТ «ОТП Банк» *

*Примітка: складено за результатами проведеного дослідження

Додаток 3. Фінансова звітність ПАТ «ОТП Банк»

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
ПАТ «ОТП Банк»
на 31.12.2015р.

Найменування статті	На початок періоду	На кінець періоду
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	87677	198719
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	3113	2623
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	2116	0
Кошти в інших банках	157547	0
Кредити та заборгованість клієнтів	405481	547377
Цінні папери в портфелі банку на продаж	192215	305523
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	48	35
Відстрочений податковий актив	27	242
Основні засоби та нематеріальні активи	92247	88880
Інші фінансові активи	98319	245019
Інші активи	304	324
Необоротні активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0
Усього активів	1039094	1388742
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків	181676	152616
Кошти клієнтів	694048	1031236
Інші залучені кошти	208	96
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0
Резерви за зобов'язаннями	299	196
Інші фінансові зобов'язання	139	864
Інші зобов'язання	30305	1829
Субординований борг	69946	69968
Усього зобов'язань	976621	1256805
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	66670	126670
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1878	2887
Резервні та інші фонди банку	67	75
Резерви переоцінки	(6142)	2305
Усього власного капіталу	62473	131937
Усього зобов'язань та власного капіталу	1039094	1388742

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
ПАТ «ОТП Банк»
на 31.12.2016р.

Найменування статті	На початок періоду	На кінець періоду
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	198719	92856
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	2623	11781
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	25756
Кошти в інших банках	0	3014
Кредити та заборгованість клієнтів	547377	729299
Цінні папери в портфелі банку на продаж	305523	243225
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	35	88
Відстрочений податковий актив	242	179
Основні засоби та нематеріальні активи	88880	89606
Інші фінансові активи	245019	115284
Інші активи	324	218
Необоротні активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	0
Усього активів	1388742	1311306
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків	152616	88948
Кошти клієнтів	1031236	1020843
Інші залучені кошти	96	38
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0
Резерви за зобов'язаннями	196	160
Інші фінансові зобов'язання	864	150
Інші зобов'язання	1829	2405
Субординований борг	69968	69923
Усього зобов'язань	1256805	1182467
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	126670	126670
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2887	1285
Резервні та інші фонди банку	75	82
Резерви переоцінки	2305	802
Усього власного капіталу	131937	128839
Усього зобов'язань та власного капіталу	1388742	1311306

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
ПАТ «ОТП Банк»
на 31.12.2017р.

Найменування статті	На початок періоду	На кінець періоду
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	92856	191933
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України	11781	0
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	25756	35653
Кошти в інших банках	3014	23261
Кредити та заборгованість клієнтів	729299	498110
Цінні папери в портфелі банку на продаж	243225	432832
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	88	1
Відстрочений податковий актив	179	387
Основні засоби та нематеріальні активи	89606	87820
Інші фінансові активи	115284	165740
Інші активи	218	147
Необоротні активи, призначені для продажу, та активи групи вибуття	0	2259
Усього активів	1311306	1438143
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків	88948	33036
Кошти клієнтів	1020843	1194296
Інші залучені кошти	38	0
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	147
Резерви за зобов'язаннями	160	1530
Інші фінансові зобов'язання	150	6777
Інші зобов'язання	2405	3904
Субординований борг	69923	63742
Усього зобов'язань	1182467	1303432
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	126670	126670
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1285	2128
Резервні та інші фонди банку	82	93
Резерви переоцінки	802	5820
Усього власного капіталу	128839	134711
Усього зобов'язань та власного капіталу	1311306	1438143

Звіт про прибутки і збитки
ПАТ «ОТП Банк»
за 2015 рік

Найменування статті	За звітний період	За попередній період
Процентні доходи	94896	82597
Процентні витрати	93513	62776
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	1383	19821
Комісійні доходи	12275	8702
Комісійні витрати	4912	2874
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	3215	2932
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	33153	14087
Результат від операцій з іноземною валютою	43	7045
Результат від переоцінки іноземної валюти	28	26
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	-383	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9724	0
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	-445	345
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	-168	3
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-7536	0
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	-145	463
Інші операційні доходи	2031	195
Адміністративні та інші операційні витрати	46601	49781
Прибуток/(збиток) до оподаткування	1662	964
Витрати на податок на прибуток	202	27
Прибуток/(збиток) за рік	1864	991

Звіт про прибутки і збитки
ПАТ «ОТП Банк»
за 2016 рік

Найменування статті	За звітний період	За попередній період
Процентні доходи	101416	94896
Процентні витрати	116115	93513
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	-14699	1383
Комісійні доходи	19450	12275
Комісійні витрати	1582	4912
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	25756	3215
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	-2582	33153
Результат від операцій з іноземною валютою	-537	43
Результат від переоцінки іноземної валюти	-124	28
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	-174	-383
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	3896	9724
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	-330	-445
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	33	-168
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	2306	-7536
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	35	-145
Інші операційні доходи	10920	2031
Адміністративні та інші операційні витрати	41934	46601
Прибуток/(збиток) до оподаткування	434	1662
Витрати на податок на прибуток	-307	202
Прибуток/(збиток) за рік	127	1864

Звіт про прибутки і збитки
ПАТ «ОТП Банк»
за 2017 рік

Найменування статті	За звітний період	За попередній період
Процентні доходи	112174	101416
Процентні витрати	123227	116115
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	-11053	-14699
Комісійні доходи	83045	19450
Комісійні витрати	9823	1582
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	-1823	25756
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	-11753	-2582
Результат від операцій з іноземною валютою	7129	-537
Результат від переоцінки іноземної валюти	12027	-124
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	0	-174
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	5584	3896
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	-29083	-330
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	54	33
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	1756	2306
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	-1370	35
Інші операційні доходи	13471	10920
Адміністративні та інші операційні витрати	57250	41934
Прибуток/(збиток) до оподаткування	920	434
Витрати на податок на прибуток	-160	-307
Прибуток/(збиток) за рік	760	127